

Utbildningar inom vård och omsorg

– en uppföljande utvärdering

Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R

Utbildningar inom vård och omsorg

– en uppföljande utvärdering

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Utbildningar inom vård och omsorg – en uppföljande utvärdering

Producerad av Högskoleverket i januari 2000

Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R

ISSN 1400-948X

ISRN HSV-R--00/5--SE

Innehåll: Avdelningen för utvärdering och kvalitetsarbete

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Printgraf, Stockholm, februari 2000

Innehållsförteckning

Förord	5
Högskoleverkets beslut	6
Ledningsgruppens missiv	12
Sammanfattning	13
Summary	14
Inledning	15
Bakgrund	15
Syfte	16
Omfattning	16
Projektorganisation	17
Genomförande	20
Utbildning för framtida hälso- och sjukvård samt omsorg	23
Den institutionella strukturen	27
Bedömning av utbildningarna	29
Referensram och utgångspunkter	29
Högskolemässighet	29
Bedömning av utbildningsprogrammen	33
Arbets terapeutexamen	35
Audionomexamen	36
Barnmorskeexamen	37
Biomedicinsk analytikerexamen	39
Ortopedingenjörsexamen	41
Sjukgymnastexamen	42
Sjuksköterskeexamen	43
Social omsorgsexamen	46
Tandhygienistexamen	48
Utvecklingen – nya förutsättningar och villkor	50
Lärarkompetens	50
Klinisk/praktisk utbildning	54
Integreringen i statlig högskola	58
Slutsatser och reflektioner	62
Bilaga 1	64
Bilaga 2	66

Förord

Högskoleverket gör återkommande kvalitetsbedömningar av högre utbildning. Om det visar sig att en utbildning inte uppfyller kvalitetskraven kan en högskolas rätt att utfärda en viss examen dras in. En examensrätt är således inte en gång för alla given.

Kvaliteten i högskoleutbildningar för verksamheter inom vård och omsorg har under senare delen av 1990-talet ägnats särskild uppmärksamhet. Denna rapport är en uppföljning av den utvärdering Högskoleverket gjorde 1995/96.

Här redovisar vi resultatet av kvalitetsgranskningar som gjorts av sammanlagt 84 högskoleutbildningar inom nio olika utbildningsprogram som alla leder till skilda yrkesexamina. Fem av examina ligger till grund för Socialstyrelsens legitimation. Utbildningarna ges vid 25 olika lärosäten.

I bedömningarna har ett femtiotal sakkunniga inom olika ämnes- och yrkesutbildningsområden medverkat. Till de viktigaste kvalitetsaspekterna som de haft i uppdrag att pröva hör: tillgången på lärarkompetens, hur utbildningen knyter an till aktuell forskning och hur utbildningen både ifråga om teori och tillämpning, djup och bredd, uppfyller kraven för de skilda yrkesmålen.

Jämställdhetsaspekten är i det här sammanhanget särskilt väsentlig för utvecklingen. Utbildningarna för vård och omsorg har stark kvinnodominans både bland studenter och lärare. Ytterligare ansträngningar behöver, enligt min mening, göras för att bryta denna kvinnodominans så att både kvinnliga och manliga perspektiv återspeglas i såväl utbildning som yrkesliv inom vård och omsorg.

Både utvärderingens ledningsgrupp och de sakkunniga har genomfört ett mycket omfattande och gediget arbete och jag vill härmed framföra mitt tack till alla dem som medverkat.

Det är min förhoppning att denna utvärdering ska bli ett verkningsfullt redskap i lärosätenas fortsatta kvalitetsutveckling.

Sigbrit Franke
universitetskansler

Högskoleverkets beslut

Rektorer enligt sändlista

BESLUT 2000-01-25
Reg.nr 6411-315-99

Vård- och omsorgsutbildningar - en uppföljande utvärdering

Bakgrund

Högskoleverket gjorde 1995/96 en första utvärdering av vård- och omsorgsutbildningar, se *Vårdutbildningar i högskolan - en utvärdering*, Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R. Utvärderingen resulterade i att nära 40 procent av utbildningarna ansågs ligga på en icke högskolemässig nivå. I det beslut som följde av utvärderingen sades att effekterna av de utvecklingsinsatser som pågick borde avvaktas innan ställningstagande om lärosätenas fortsatta rätt att utfärda examina. Enligt verkets beslut borde utbildningarnas högskolemässighet återigen värderas inom en treårsperiod, till grund för en förnyad prövning av examensrätterna.

Ärendet

Hösten 1998 initierade Högskoleverket en uppföljande utvärdering av vård- och omsorgsutbildningarna. Till ledningsgrupp för den uppföljande utvärderingen utsågs professor Mats Brommels, Helsingfors universitet (ordförande), professor Christina Gustafsson, Uppsala universitet, sjukvårdsdirektör Elisabeth Holmgren, Skellefteå, professor Stina Johansson, Linköpings universitet, numera Umeå universitet, professor Astrid Norberg, Umeå universitet, studerande Håkan Tell, Örebro universitet samt rådgivare Paul Almfelt, Högskoleverket (projektledare). Därutöver har drygt 40 personer medverkat som experter vid bedömning av utbildningarna.

Den uppföljande utvärderingen omfattar 9 yrkesexamina: arbetsterapeut-, audionom-, barnmorske-, biomedicinsk analytiker-, ortopedingenjör-, sjukgymnast-, sjuksköterske-, social omsorgs- och tandhygienistexamen. Sammanlagt har 84 program bedömts, fördelade på 25 lärosäten.

Ledningsgruppen för den uppföljande utvärderingen lämnade den 21 december 1999 sin rapport till Högskoleverket. Rapporten bifogas. Av rapporten framgår att 75 program bedöms som högskolemässiga. Av dem behöver 29 program åtgärda vissa svagheter. Nio program bedöms ligga på en icke högskolemässig nivå.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de slutsatser som utvärderingens ledningsgrupp har dragit och beslutar enligt nedan.

Nedan räknas de lärosäten upp vars utbildningar, som leder till angivna examina, bedömts som **högskolemässiga**. Högskoleverket ifrågasätter därför inte examensrätterna för dessa lärosäten. Några lärosäten får, enligt förteckning nedan, examensrätt för de nya yrkesexamina audionomexamen, biomedicinsk analytikerexamen och ortopedingenjörsexamen.

Uppsala universitet	Sjukgymnastexamen
Lunds universitet	Arbetsterapeutexamen Audionomexamen Barnmorskeexamen Sjukgymnastexamen Sjuksköterskeexamen
Göteborgs universitet	Arbetsterapeutexamen Audionomexamen Sjukgymnastexamen Social omsorgsexamen Tandhygienistexamen
Umeå universitet	Arbetsterapeutexamen Biomedicinsk analytikerexamen Sjukgymnastexamen Sjuksköterskeexamen
Linköpings universitet	Arbetsterapeutexamen Sjukgymnastexamen Social omsorgsexamen

Karolinska institutet	Arbetsterapeutexamen Barnmorskeexamen Biomedicinsk analytikerexamen Sjukgymnastexamen Tandhygienistexamen
Luleå tekniska universitet	Sjukgymnastexamen Sjuksköterskeexamen Social omsorgsexamen
Karlstads universitet	Social omsorgsexamen
Örebro universitet	Arbetsterapeutexamen Audionomexamen Biomedicinsk analytikerexamen Sjuksköterskeexamen
Högskolan i Borås	Sjuksköterskeexamen
Högskolan i Gävle	Sjuksköterskeexamen
Högskolan i Kristianstad	Sjuksköterskeexamen Social omsorgsexamen
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (tidigare Hälsohögskolan Väst i Vänersborg)	Social omsorgsexamen
Mitthögskolan	Social omsorgsexamen
Mälardalens högskola	Barnmorskeexamen Sjuksköterskeexamen
Jönköpings läns landsting/ Hälsohögskolan i Jönköping	Arbetsterapeutexamen Biomedicinsk analytikerexamen Ortopedingenjörsexamen Sjuksköterskeexamen
Ersta Diakonisällskap för Ersta Sköndal högskola	Sjuksköterskeexamen
Stiftelsen Rödakorshemmet för Röda Korsets Högskola	Sjuksköterskeexamen
Stiftelsen Sophiahemmet för Sophiahemmets sjuksköterskeskola	Sjuksköterskeexamen

Nedan räknas de lärosäten upp vars utbildningar, som leder till angivna examina, bedömts som **högskolemässiga**. De har dock vissa **svagheter som behöver åtgärdas**, i enlighet med vad som påpekas i rapporten. Dessa lärosäten ska före den 1 maj 2000 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt ska framgå vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta samt hur och när de ska genomföras. Högskoleverket kommer inom tre år att följa upp hur lärosätet utvecklat utbildningen. Högskoleverket ifrågasätter inte examensrätterna för dessa lärosäten. Några lärosäten får, enligt förteckning nedan, examensrätt för de nya yrkesexamen audionomexamen och biomedicinsk analytikerexamen.

Uppsala universitet	Biomedicinsk analytikerexamen Sjuksköterskeexamen
Lunds universitet	Biomedicinsk analytikerexamen
Göteborgs universitet	Barnmorskeexamen Biomedicinsk analytikerexamen Sjuksköterskeexamen
Umeå universitet	Tandhygienistexamen
Linköpings universitet	Sjuksköterskeexamen
Karolinska institutet	Audionomexamen
Luleå tekniska universitet	Arbetssterapeutexamen
Karlstads universitet	Biomedicinsk analytikerexamen Sjuksköterskeexamen Tandhygienistexamen
Växjö universitet	Social omsorgsexamen
Högskolan i Borås	Barnmorskeexamen
Högskolan Dalarna	Sjuksköterskeexamen Social omsorgsexamen
Högskolan i Gävle	Social omsorgsexamen
Högskolan i Halmstad	Sjuksköterskeexamen
Högskolan i Kalmar	Barnmorskeexamen Sjuksköterskeexamen Social omsorgsexamen
Högskolan i Karlskrona/Ronneby	Sjuksköterskeexamen
Högskolan i Kristianstad	Tandhygienistexamen
Högskolan i Skövde	Barnmorskeexamen Sjuksköterskeexamen

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (tidigare Hälsöhögskolan Väst i Vänersborg)	Sjuksköterskeexamen
Mitthögskolan	Biomedicinsk analytikerexamen Sjuksköterskeexamen

Nedan räknas de lärosäten upp vars utbildningar, som leder till angivna examina, bedömts som **icke högskolemässiga**. Vid den föregående utvärderingen bedömdes de dock som högskolemässiga. Dessa lärosäten ska före den 1 maj 2000 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt ska framgå vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta samt hur och när de ska genomföras. Högskoleverket överväger därefter lärosätenas fortsatta examensrätt.

Karolinska institutet	Sjuksköterskeexamen
Örebro universitet	Social omsorgsexamen
Högskolan Dalarna	Barnmorskeexamen

Nedan räknas de lärosäten upp vars utbildningar, som leder till angivna examina, bedömts som **icke högskolemässiga både i utvärderingen 1995/96 och i den uppföljande utvärdering** som nu har genomförts.

Högskoleverket beslutar därför att från och med den 1 juli 2000 återkalla följande examensrätter:

Örebro universitet	Tandhygienistexamen
Växjö universitet	Sjuksköterskeexamen
Högskolan Dalarna	Tandhygienistexamen
Mitthögskolan	Barnmorskeexamen
Mälardalens högskola	Social omsorgsexamen
Jönköpings läns landsting/ Hälsöhögskolan i Jönköping	Tandhygienistexamen

De studenter som har fullgjort kraven för någon av dessa examina har rätt att t.o.m. den 30 juni 2000 få examensbevis av berörda lärosäten.

Högskoleverket vill i sammanhanget framhålla att lärosätena har ett ansvar också för de studenter som genomgår utbildning för aktuella examina, men som inte har möjlighet att slutföra utbildningen före den 30 juni 2000. Dessa studenter skall beredas möjlighet att, t.ex. genom avtal med andra lärosäten, slutföra sin utbildning och få examen.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av rådgivare Paul Almefelt samt utredarna Brita Bergseth och Sara Karlsson. I ärendets handläggning har även överdirektör Folke K. Larsson, avdelningschef Ragnhild Nitzler och verksjurist Barbro Molander deltagit.

Sigbrit Franke

Sara Karlsson

Kopia:

Utbildningsdepartementet

Ledamöter i utvärderingens ledningsgrupp

Sändlista

Rektor Bo Sundqvist, Uppsala universitet

Rektor Boel Flodgren, Lunds universitet

Rektor Bo Samuelsson, Göteborgs universitet

Rektor Inge-Bert Täljedal, Umeå universitet

Rektor Bertil Andersson, Linköpings universitet

Rektor Hans Wigzell, Karolinska institutet

Rektor Ingegerd Palmér, Luleå tekniska universitet

Rektor Christina Ullenius, Karlstads universitet

Rektor Magnus Söderström, Växjö universitet

Rektor Jan-Erik Gidlund, Örebro universitet

Rektor Anders Fransson, Högskolan i Borås

Rektor Leif Borgert, Högskolan Dalarna

Rektor Birgitta Stymne, Högskolan i Gävle

T.f. rektor Hertha Hansson, Högskolan i Halmstad

Rektor Örn Taube, Högskolan i Kalmar

Rektor Per Eriksson, Högskolan i Karlskrona/Ronneby

Rektor Bengt Lörstad, Högskolan i Kristianstad

Rektor Lars-Erik Johansson, Högskolan i Skövde

Rektor Olof Blomqvist, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Rektor Gunnar Svedberg, Mitthögskolan

Rektor Hasse Odenö, Mälardalens högskola

Rektor Lars Cernerud, Hälsohögskolan i Jönköping

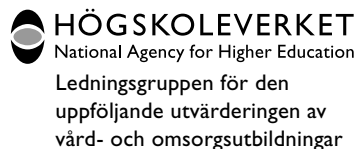
Rektor Thomas Lindstein, Ersta Sköndal högskola

Rektor Christina Andersson, Röda Korsets Högskola

Rektor Stefan Eriksson, Sophiahemmets sjuksköterskeskola

Ledningsgruppens missiv

Högskoleverket

MISSIVBREV 1999-12-21

Uppföljande utvärdering av vård- och omsorgsutbildningar

Högskoleverket initierade hösten 1998 en uppföljning av den utvärdering av vårdutbildningar som gjordes 1995/96. Undertecknade utsågs till ledningsgrupp för den uppföljande utvärderingen.

Vi har ansvarat för arbetets uppläggning och metodik, för legitimiteten gentemot olika intressenter samt för de sammanfattande analyserna och slutsatserna i utvärderingen. Arbetet har utförts enligt den projektplan som fastställdes av verket 1998-12-14.

Härmed överlämnas vår rapport.

Stockholm i december 1999

Ledningsgruppen för den uppföljande utvärderingen av vård- och omsorgsutbildningar

Mats Brommels
ordförande

Christina Gustafsson

Elisabeth Holmgren

Stina Johansson

Astrid Norberg

Håkan Tell

Paul Almefelt
projektledare

Sammanfattning

En första utvärdering av vård- och omsorgsutbildningar gjordes av Högskoleverket 1995/96. Utvärderingen resulterade i att nära 40 procent av utbildningarna ansågs icke högskolemässiga. Verket beslöt dock att avvakta den utveckling som pågick på lärosätena och göra en uppföljande utvärdering tre år senare.

Den uppföljande utvärderingen som här redovisas omfattar 84 program som leder till 9 olika yrkesexamina: arbetsterapeut-, audionom-, barnmorske-, biomedicinsk analytiker-, ortopedingenjör-, sjukgymnast-, sjuksköterske-, social omsorgs- och tandhygienistexamen. Utbildningarna ges vid 25 olika lärosäten. Merparten av utbildningarna har de senaste åren integrerats i statliga universitet och högskolor.

Syftet med utvärderingen har varit att dels främja fortsatt utveckling, dels ge underlag för omprövning av examensrätterna. Det har inneburit en prövning av det som allmänt kallas högskolemässighet, vilket inkluderar yrkesrelevans.

Sedan den föregående utvärderingen har det gjorts ett omfattande och målmedvetet arbete vid lärosätena för att utveckla utbildningarna. Endast 9 av de 84 program som nu utvärderats anses icke högskolemässiga. Av de 75 program som bedöms ligga på en högskolemässig nivå har 29 program fått kommentarer om svagheter som behöver åtgärdas.

Flertalet av de program som bedöms som icke högskolemässiga behöver utveckla utbildningens innehåll och organisation för att stärka studenternas vetenskapliga förhållningssätt. Vidare behöver lärarnas vetenskapliga kompetens och forskningsaktivitet höjas och anknytningen mellan grundutbildning och forskning samt mellan teoretiska och kliniska/praktiska utbildningsmoment stärkas.

Utvecklingen som skett sedan förra utvärderingen, och som fortfarande pågår, karaktäriseras främst av att lärarkompetensen ökat betydligt, en utveckling av den kliniska/praktiska utbildningen och integrering med statliga högskolor. Sammanfattningsvis finns det en stark grund för fortsatt utveckling av vård- och omsorgsutbildningarna.

Summary

The National Agency for Higher Education made a first evaluation of nursing and care programmes in 1995/96. Almost 40 per cent of these programmes were not considered to meet required standards for higher education. However, the Agency decided to await ongoing developments at the institutions concerned and carry out a follow-up evaluation three years later.

The follow-up evaluation presented here covered 84 programmes in nine different vocational fields, i.e. occupational therapy, audiology, midwifery, biomedical analysis, orthopaedic engineering, physiotherapy, nursing, social care and dental hygiene. The programmes are offered by 25 different institutions, most of which have been integrated into state universities/university colleges in the last few years.

The purpose of the evaluation was to promote further improvement and to provide supporting data for a review of the right to award degrees. This involved an examination of compliance with higher education standards, including professional relevance.

Since the first evaluation the institutions concerned have made wide-ranging and determined efforts to improve their programmes. Only 9 of the 84 programmes evaluated this time were not considered to meet the required standards. In the case of 29 of the 75 approved programmes the Agency commented on shortcomings that needed to be addressed.

Most of the programmes that were not considered to meet the required standards need to develop their content and organization in order to teach the students a more scientific approach. Furthermore, the teachers need to upgrade their scientific qualifications and research activity and there needs to be a closer connection between basic education and research and between theoretical and clinical/practical elements.

Typical developments since the first evaluation, which are still in progress, are that teachers are much better qualified, clinical/ practical training has improved and the institutions have been integrated into state universities/university colleges. The overall conclusion is that a sound foundation has been laid for continued improvement of the nursing and care programmes.

Inledning

Kvaliteten i högskoleutbildningarna inom vård- och omsorg har under senare delen av 1990-talet ägnats särskild uppmärksamhet, bland annat i form av utvärderingar och utredningar från Högskoleverket. Denna rapport är en uppföljning av den utvärdering som Högskoleverket gjorde 1995/96.

Även denna gång har granskats om utbildningarna uppnår en högskolemässig nivå och uppfyller kraven för de aktuella yrkesexamina. Utvärderingsarbetet har utförts i en projektorganisation, vari en ledningsgrupp har svarat för de sammanfattande analyserna och slutsatserna. Detta är ledningsgruppens slutrapport.

Bakgrund

Läsåret 1995/96 genomförde Högskoleverket på regeringens uppdrag en omfattande utvärdering av vård- och omsorgsutbildningar i högskolan. Enligt uppdraget skulle resultatet av utvärderingen redovisas på ett sådant sätt att det kunde läggas till grund för senare bedömningar av lärosätenas rätt att utfärda examina.

Utvärderingens resultat presenterades i månadsskiftet mars/april 1996 i rapporten *Vårdutbildningar i högskolan – en utvärdering* (Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R).

Resultatet visade att samtliga granskade utbildningar bedömdes som yrkesrelevanta. Av 113 granskade utbildningsprogram bedömdes 69 som högskolemässiga, medan 44 ansågs inte ha nått en sådan nivå.

I utvärderingsrapporten sades att effekterna av de utvecklingsinsatser som pågick borde avvaktas före ställningstaganden om lärosätenas fortsatta rätt att utfärda berörda examina. Enligt verket borde utbildningarnas högskolemässighet och kvalitet därför återigen värderas inom en treårsperiod till grund för förnyad prövning av examensrätten.

I en efterföljande utredning, *Högskoleutbildningar inom vård och omsorg* (Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R), sägs att hög kvalitet på utbildningarna förutsätter att högskolorna:

- utvecklar en högskolekultur som ger likvärdiga villkor för vårdhögskoleutbildningar och övriga utbildningar i högskolan,
- stärker forskning och forskningsanknytning bl.a. genom fakultetsanknytning,
- ökar andelen disputerade lärare till 30 procent inom tio år,
- vidareutvecklar verksamheten i syfte att skapa en stimulerande högskolekultur för såväl lärare som studerande,
- utvecklar internationellt samarbete,
- utvecklar utbildningen så att den motsvarar förändrade krav i yrken för verksamhet inom vård och omsorg,
- ökar antalet kliniska lärartjänster och högskolelektorat,
- befrämjar jämställdheten bl.a. genom att verka för fler män i utbildningarna.

I rapporten sägs vidare att Högskoleverket inom tre år ska följa upp den nationella strukturen utifrån dessa utgångspunkter.

Syfte

Högskoleverket har i en projektplan (reg. nr. 6411-315-99) fastställt att syftet med den uppföljande utvärderingen är att genomföra en granskning som

dels främjar fortsatt utveckling av högskolans utbildningar inom vård och omsorg,

dels ger underlag för eventuell omprövning av examenrätten i de utbildningar som granskas.

Omfattning

Den uppföljande utvärderingen omfattar de utbildningsprogram som ingick i den tidigare utvärderingen. Undantag har gjorts för hälsovetenskaplig utbildning och utbildning i missbrukarvård eftersom dessa inte leder till yrkesexamen.

Följande yrkesutbildningar ingår således i den uppföljande utvärderingen: arbetsterapeut-, audionom-, barnmorske-, biomedicinsk analytiker-, ortopedingenjör-, sjukgymnast-, sjuksköterske-, social omsorgs- och tandhygienistutbildning.

Eftersom vård- och omsorgsutbildningarna vid Malmö högskola examenrättsprövades inför högskolans etablering 1998 omfattas de inte av

den uppföljande utvärderingen. Detsamma gäller barnmorskeutbildningen vid Linköpings universitet som nyligen har prövats för, och erhållit, examensrätt. Utvärderingen omfattar ej heller barnmorskeutbildningen vid Örebro universitet då någon antagning till utbildningen inte sker för närvarande. Utbildningarna vid Malmö högskola respektive Linköpings universitet förutsätts komma att utvärderas senare. Detta gäller även barnmorskeutbildningen vid Örebro universitet i fall antagning till utbildningen återupptas.

Ytterligare några av de program som ingick i förra utvärderingen har utgått på grund av att de har lagts ner eller ersatts av andra program. Sammantaget resulterar det i att den uppföljande utvärderingen omfattar 84 program.

Projektorganisation

Den uppföljande utvärderingen har utförts i en projektorganisation bestående av

- en *ledningsgrupp* som har svarat för arbetets uppläggning och metodik, för att gentemot olika intressenter svara för legitimiteten i arbetet samt för de sammanfattande analyserna och slutsatserna i utvärderingen;
- *experter* för bedömning av högskolemässighet, inklusive yrkesrelevans, i respektive utbildningsprogram. För varje utbildningsprogram etablerades expertteam, i normalfallet bestående av två personer inom den aktuella professionen, varav minst en disputerad. Vid platsbesöken deltog även en ledamot ur ledningsgruppen samt någon från verkets projektgrupp;
- *referensgrupper*, en grupp med representanter för avnämare (landsting, kommuner, Socialstyrelsen och studerande) samt en grupp med företrädare för områdets fackliga organisationer. Som referensorgan gentemot berörda utbildningar förutsattes det s.k. Forum för vård- och omsorgsutbildningar kunna tjäna;
- *projektledare och projektgrupp* vid Högskoleverket.

Medverkande

Ledamöter i *ledningsgruppen* för utvärderingen har varit: professor Mats Brommels, Helsingfors universitet, tillika ordförande, professor Christina Gustafsson, Uppsala universitet, sjukvårdsdirektör Elisabeth Holmgren, Skellefteå,

professor Stina Johansson, Linköpings universitet, numera Umeå universitet,

professor Astrid Norberg, Umeå universitet,
leg sjuksköterska Håkan Tell, studerande vid Örebro universitet, samt
rådgivare Paul Almfelt, Högskoleverket, tillika projektledare.

I de *expertteam* som bedömt utbildningsprogrammen har medverkat:
för arbetsterapeutprogrammen

leg. arbetsterapeut Anita Helmbring, stf. rektor vid Hälsohögskolan i Jönköping,

med. dr., leg. arbetsterapeut Chris Henriksson, Linköpings universitet,
med. dr., leg. arbetsterapeut Kerstin Tham, Karolinska institutet.

för audionomprogrammen

fil. kand., audionom Eva Andersson, Göteborgs universitet och Västra Götalandsregionen, doktorand vid Linköpings universitet,

professor Stig Arlinger, Universitetssjukhuset i Linköping,

professor Arne Lejon, KTH,

professor emeritus Arne Risberg, KTH.

för barnmorskeprogrammen

med. dr., leg. barnmorska Elisabeth Faxelid, Karolinska institutet,

med. dr., leg. barnmorska Monica Jonsson, Västerbottens läns landsting,

dr. med. vet., leg. barnmorska Karin Nyberg, Göteborgs universitet,

dr. med. vet., leg. barnmorska Vivi-Anne Rahm, Landstinget Gävleborg,

dr. med. vet., leg. barnmorska Britt-Marie Ternstedt, Ersta Sköndal högskola,

docent, leg. barnmorska Ann-Marie Widström, Karolinska institutet.

för biomedicinska analytikerprogrammen

dr. med. vet., Gunilla Nordin Fredriksson, Lunds universitet och Malmö högskola,

docent Mona Hansson, Karolinska sjukhuset,

docent Vivianne Sundqvist, Karolinska institutet,

dr. med. vet. Lis Karin Wahren, Linköpings universitet.

för ortopedingenjörsprogrammet

docent Hans Tropp, Universitetssjukhuset i Linköping.

för sjukgymnastprogrammen

docent, leg. sjukgymnast, Jane Carlsson, Göteborgs universitet,
docent, leg. sjukgymnast, Charlotte Ekdahl, Lunds universitet,
docent, leg. sjukgymnast, Margareta Möller, Varbergs sjukhus,
docent, leg. sjukgymnast, Gunnevi Sundelin, Umeå universitet.

för sjuksköterskeprogrammen

docent, leg. sjuksköterska Kenneth Asplund, Mitthögskolan,
docent, leg. sjuksköterska Ingegerd Bergbom, Högskolan i Borås och
Göteborgs universitet,
dr. med. vet., leg. sjuksköterska Birgitta Engström, Umeå universitet,
fil. dr., leg. sjuksköterska Ester Mogensen, Karolinska institutet,
dr. med. vet., leg. sjuksköterska Marie Edwinston Månsson, Lunds univer-
sitet och Helsingborgs lasarett,
docent, leg. sjuksköterska PO Sandman, Umeå universitet,
med. dr., leg. sjuksköterska Britt-Inger Saveman, Högskolan i Kalmar,
docent, leg. sjuksköterska Kerstin Segesten, Göteborgs universitet och
Högskolan i Borås,
docent, leg. sjuksköterska/barnmorska Giggi Udén, Lunds universitet,
docent, leg. sjuksköterska Regina Wredling, Karolinska institutet och
Danderyds sjukhus.

för social omsorgsprogrammen

fil. dr. Elisabeth Berg, Luleå tekniska universitet,
fil. dr. Birgitta Bergsten, Växjö universitet,
professor Lars Dahlgren, Umeå universitet,
fil. dr. Bengt G Eriksson, Karlstads universitet,
fil. lic. Gunbritt Sandström, Umeå universitet,
professor Bengt Starrin, Karlstads universitet,
professor emeritus Sven Styrborn, Stockholms universitet,
fil. mag. Gun-Britt Trydegård, doktorand vid Stockholms universitet.

för tandhygienistprogrammen

fil. mag., leg. tandhygienist Kajsa Henning Abrahamsson, doktorand vid
Göteborgs universitet,
docent, leg. tandläkare Arne Halling, Linköpings universitet,
dr. med. vet., leg. tandhygienist Birgitta Söder, Karolinska institutet.

I *verkets projektgrupp* för utvärderingen har utöver *projektledaren* Paul Almefelt ingått utredarna Brita Bergseth, Sara Karlsson och – i projektets inledande skede – Ulf Öhlund.

Genomförande

Planering

Ledningsgruppen började med att diskutera den uppföljande utvärderingens syfte och innehåll och göra ställningstaganden i fråga om såväl övergripande principer för arbetets uppläggning som konkret planering och organisering av det.

I en handledning till experterna gavs utgångspunkter, förutsättningar och villkor för arbetet samt grunder och kriterier för en högskolemässig och yrkesrelevant utbildning. I handledningen gavs även program för besöken vid högskolorna samt anvisningar om hur det som kommit fram vid intervjuerna och observationerna skulle dokumenteras för att tjäna som grund för ledningsgruppens senare analyser och slutsatser. Handledningen fastställdes efter genomgång med experterna.

Högskoleverket uppdrog, på förslag av ledningsgruppen, åt förre rektorn Ulla-Britt Carmnes att genomföra en pilotstudie rörande studenters och handledares syn på förutsättningar och villkor i klinisk/praktisk utbildning i några utbildningsprogram. Den information som vinnns genom studien förutsätts kunna tjäna som underlag för lärosätenas fortsatta utvecklingsarbete avseende klinisk/praktisk utbildning. Studien redovisas separat.

Informationsinsamling

Information inhämtades från lärosätena dels i form av skriftlig dokumentation, dels genom platsbesök på lärosätena.

Den skriftliga information som samlades in inför platsbesöken innehöll dokumentation rörande lärarkompetens, utbildnings- och kursplaner, kvalitetsutvecklingsprogram och eventuella nyligen slutförda utvärderingar. Lärosätena ombads vidare besvara vissa frågor om dels utbildningarnas integrering i den statliga högskolan, dels den kliniska/praktiska utbildningen. De frågor som ställdes återges i bilaga 1.

Vi platsbesöken, som pågick under mars–maj och augusti–september, gjordes intervjuer med ledning, lärare och studenter. Experterna fick också

möjlighet att bilda sig en uppfattning om lärosätets infrastrukturella resurser, bibliotek, lokaler och utrustning. Av bilaga 2 framgår programmet för platsbesöken. Efter varje platsbesök skrev experterna ett yttrande över programmet.

Analys, slutsatser och rapportdisposition

Efter att alla lärosäten besökts gjorde ledningsgruppen preliminära analyser och slutsatser vilka stämdes av vid ett möte med merparten av de experter som medverkat i bedömningen. Vid mötet fick experterna tillgång till samtliga yttranden för att kunna kalibrera och vid behov göra justeringar och omformuleringar.

Med beaktande av vad som framkom vid mötet med experterna formulerade ledningsgruppen sina slutliga överväganden och ståndpunkter ifråga om högskolemässighet, inkluderande yrkesrelevans i de olika utbildningarna. Dessa finns redovisade i kapitlet *Bedömning av utbildningarna*.

I rapporten ges, förutom bedömningarna, dels en översiktligt bild av några av de förändringar som sker i omvärlden och vilka krav som kan komma att ställas på utbildning för framtida vård och omsorg, dels en sammanställning över hur utbildningarnas institutionella struktur har förändrats sedan förra utvärderingen.

Ledningsgruppen har även valt att lyfta fram några utvecklingstenden- ser, vilka finns beskrivna i kapitlet *Utvecklingen – nya förutsättningar och villkor*. Där redovisas den övergripande utvecklingen till följd av integre- ringen i statlig högskola, utvecklingen av lärarkompetensen samt utveck- ling av klinisk/praktisk utbildning.

Avslutningsvis dras vissa slutsatser samt görs reflektioner om den utveckling som skett sedan den förra utvärderingen.

Information och dialog

Information och diskussion om arbetet, dess uppläggning och resultat har genom projektledningens försorg skett i dels en referensgrupp med företrä- dare för Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Kommunförbundet samt för Sveriges Förenade Studentkårer (SFS), dels en referensgrupp med företrädare för de fackliga organisationerna inom vård- och omsorgsom- rådena.

Vidare har under utvärderingens gång vid tre tillfällen information givits och dialog förts med representanter för lärosätena genom

projektledningens medverkan vid möten med det s.k. Forum för vård- och omsorgsutbildningar.

De inledande mötena med dessa grupper har främst berört frågor om innehåll, syfte och omfattning av samt metod för den uppföljande utvärderingen. När platsbesök hade gjorts på omkring hälften av utbildningsorterna gavs information om erfarenheter från dessa. Vid de avslutande mötena gavs en muntlig sammanfattande redovisning av de övergripande resultaten av den uppföljande utvärderingen.

Utbildning för framtida hälso- och sjukvård samt omsorg

Utbildning och kunskapsuppbyggnad är ett långsiktigt åtagande som måste bedrivas med stor framförhållning. Samtidigt krävs flexibilitet i utbudet av yrkesutbildningar med hänsyn till samhällets behov på kort sikt. Vi i ledningsgruppen vill därför lyfta fram några aspekter som påverkar hur utbildningarna bör förbereda studenterna för arbete i framtida, ständigt föränderliga verksamheter.

En modell som kan svara såväl för långsiktighet och stabilitet som rörlighet är att ge den grundläggande utbildningen för olika yrkesfunktioner inom vård och omsorg en sådan bredd och ett sådant djup att förmågan till omställning för nya arbetsuppgifter och nya ansvarsområden underlättas. Med denna utbildning som bas bör högskolan sedan ha beredskap att med kortare utbildningsinsatser snabbt kunna möta kraven på utbildning för specifika kompetenser.

Utveckling inom medicin, medicinteknik och informationsteknologi

Sjukvården har genomgått en dramatisk utveckling ända sedan andra världskrigets slut. Förändringstakten har under hela den här perioden varit hög, inte minst som ett resultat av en lång rad medicinska och tekniska landvinningar. Sjukvårdssystemen i de industrialiserade länderna genomgår för närvarande en förändringsprocess som i ett flertal avseenden är omvälvande. Den tekniska och medicinska utvecklingen har i en accelererande takt givit möjligheter att diagnosticera och behandla allt fler sjukdomar och detta med allt bättre resultat. Informationsteknologin driver utvecklingen vidare i ett samarbete som utan svårigheter kan ske på stora avstånd både nationellt och internationellt.

Demografiska förändringar

Parallellt med den ovan beskrivna utvecklingen sker betydande förändringar i de demografiska förhållandena. Andelen äldre personer i befolk-

ningen ökar påtagligt under de närmaste åren. Invandrarnas demografi har motsvarande mönster. Av vård och omsorg kommer således att krävas stor förmåga till omställning när verksamheterna också i allt större utsträckning kommer att präglas av etnisk och social mångfald. Detta ställer nya krav på ett etiskt förhållningssätt.

Högskoleutbildning för framtida professionellt arbete

Generellt gäller att de förändringar i demografi och samhälls- och välfärdsstrukturer som skett de senaste åren ställer nya krav på dem som arbetar inom hälso- och sjukvård samt omsorg.

Ökande behov i en åldrande befolkning, vård i hemmet och ändrade organisations- och driftsformer förutsätter hög kompetens hos vård- och omsorgspersonal. Kraven att utnyttja resurserna på ett effektivt sätt har dessutom ökat markant.

Också inom äldreomsorgen och vård i livets slutskede, men även inom handikappomsorgen och psykiatri, kommer nya kunskaper att vara nödvändiga. Detta gäller både sjukvård och rehabilitering men också förebyggande verksamhet. Kunskaper om lagstiftning och om rättigheter och möjligheter är viktiga element i utbildningarna.

Ett förhållningssätt som integrerar hälso- och sjukvård samt omsorg är dessutom nödvändigt liksom förmågan att kunna samarbeta och ta till sig nya kunskaper.

Informationshantering och beslutsförmåga

Utvecklingen av dagens arbetsliv gör det viktigt att kunna arbeta självständigt.

I ett samhälle där informationsutbudet är så oerhört stort blir det allt nödvändigare för den enskilde att kunna hantera information och ny kunskap och att kritiskt kunna värdera nya fakta.

Detta gäller inte minst inom vård och omsorgssektorn där den medicinska/tekniska utvecklingen, förändrad organisation och förändrade ekonomiska villkor ställer de yrkesverksamma inför ansvar som kräver att de kan göra egna bedömningar och fatta självständiga beslut.

Flexibilitet och förmåga till nytänkande samt etiskt synsätt

Samhällets förändringar och kraven på förnyelse leder till att de studerandes flexibilitet, förmåga till nytänkande och egen utveckling måste stimuleras. Utbildning på högskolenivå ska också ge studenterna träning i förmågan att förutse förändringar, att anpassa sig till nya förhållanden och komma på nya lösningar och idéer samt möta problem och konflikter utifrån ett etiskt synsätt.

Mötet med patienten växlar ständigt till sin karaktär mellan olika människor, olika situationer och varierande sjukdomstillstånd/sjukdomsförlopp. I mycket liten omfattning är det fråga om standardiserade tjänster inom vård och omsorg. Bland annat mot denna bakgrund är det angeläget att utveckla högskolemässigheten i den kliniska/praktiska utbildningen.

Högskolans möjligheter att ge en yrkesutbildning där teori och praktik integreras i en helhet är därför en av förutsättningarna för att utbildningen ska nå hög kvalitativ nivå. Graden av integration avgör i sin tur i vilken utsträckning resultaten av forskning och utveckling kan komma den praktiska verkligheten till godo och vice versa.

Livslångt lärande

Högskolans uppgift att förbereda sina studenter för framtidens hälso- och sjukvård samt omsorg ställer alldeles särskilda krav på framförhållning både ifråga om vetenskaplig och professionell skolning. Det handlar om att lägga grunden till ett livslångt lärande som instrument för att möta det förändringstryck som en ständigt föränderlig värld medför.

Grunden för livslångt lärande ligger i gediget yrkeskunnande i form av professionell ämneskunskap och personliga färdigheter, som kontinuerligt uppdateras. Det finns också kunskaper och färdigheter, utöver de rent yrkesrelaterade, som är väsentliga för hur verksamheten utformas och uppfattas av nyttjarna. *Förbättringskunskap* omfattar kunskaper om

- *system*, dvs. en helhet vars delar agerar och interagerar med varandra och omgivningen och där helheten är mer än delarna,
- *variation*, dvs. mäta över tid och jämföra om resultat och utfall ger en bild av variationens karaktär – om den är acceptabel eller ej,
- *förändringspsykologi*, dvs. kunskap om och förståelse för varandras motiv och andra psykologiska drivkrafter,
- *lärandestyrt förändringsarbete*, dvs. att varva aktion och reflektion.

Man prövar förändringar i små steg och lär av erfarenheterna innan

man går vidare med nästa steg. Ett lärandestyrt förändringsarbete tar hänsyn till att tillvaron är komplex och delvis oförutsägbar.

I ett livslångt lärande bör förbättringskunskap ha en tydlig plats. Tekniker och metoder som syftar till att underlätta och förtydliga förändringar, förbättringar och resultatuppföljning på ett strukturerat sätt utvecklas som hjälpmedel för verksamhetsutveckling. Förbättringskunskap bör få en tydlig plats i den framtida utbildningen för att ge yrkesutövaren stöd i att tillägna sig ny kunskap, tillämpa den i en komplex miljö och att göra systematiska förbättringar i det dagliga arbetet.

Referenser

Den biomedicinska industrin i Sverige, NUTEK B1998:8

Den ljusnande framtid är vård. Om vård och omsorg – en arbetsmarknad i utveckling, Ds 1999:44

God vård på lika villkor – om statens styrning av hälso- och sjukvården, SOU 1999:66

Gör och lär. Ett smakprov på förbättringskunskapens teori och praktik i hälso- och sjukvården. Landstingsförbundet 1998.

Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning, Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R

Den institutionella strukturen

Erfarenheter av den föregående utvärderingen var att många utbildningar befann sig i små isolerade enheter, hade svag forskningsanknytning och ingen eller liten forskningsaktivitet. Samtidigt konstaterades att utbildningar som inordnats statliga högskolor hade givits nya förutsättningar.

I utredningen om utbildningarna inom vård och omsorg rekommenderade Högskoleverket regeringen att förhandla med samtliga landsting som önskade föra över ansvaret för att anordna vårdhögskoleutbildningar till den statliga högskolan. Bland annat som ett resultat av detta påskyndades sannolikt den integration av de landstingskommunal vårdutbildningarna i statliga högskolor som hade inletts redan 1995. Processen har gått mycket snabbt.

Av de 26 landstingskommunal vårdhögskolor som fanns läsåret 1994/95 återstår efter årsskiftet 1999/2000 endast en. Därutöver finns liksom tidigare tre enskilda vårdhögskolor. Tilläggas bör dock att högskoleutbildningar inom vård och omsorg i stort sett bedrivs vid lika många orter som 1994/95 då studenter antogs till skilda utbildningar för studier på ett 50-tal orter i landet.

Universitet och högskolor med utbildningar inom vård och omsorg

Statliga högskolor som anordnar utbildningar inom vård och omsorg enligt avtal med respektive landsting. Integrering i den statliga högskolan år 1995–2000 i kronologisk ordning.

1995

Örebro universitet (1 juli)

Högskolan i Halmstad (1 juli)

Mitthögskolan (1 juli)

Mälardalens högskola (1 juli)

1996

Linköpings universitet (1 januari)

1998

Uppsala universitet (1 januari)
Stockholms universitet (1 januari)
Umeå universitet (1 januari)
Karolinska institutet (1 januari)
Högskolan i Kalmar (1 januari)
Lunds universitet (1 april)
Göteborgs universitet (1 juli)
Karlstads universitet (1 juli)
Malmö högskola (1 juli)
Växjö universitet (1 oktober)

1999

Högskolan i Borås (1 januari)
Högskolan Dalarna (1 januari)
Högskolan i Gävle (1 januari)
Högskolan i Karlskrona/Ronneby (1 januari)
Högskolan Kristianstad (1 januari)
Högskolan i Skövde (1 januari)
Luleå tekniska universitet (1 oktober)

2000

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (1 januari)

Vårdhögskola med landsting som huvudman

Hälsö högskolan i Jönköping

Vårdhögskolor med enskild huvudman

Ersta Sköndal högskola
Röda Korsets Högskola
Sophiahemmets sjuksköterskeskola

Bedömning av utbildningarna

Referensram och utgångspunkter

Uppdraget har varit att på nytt utvärdera de utbildningar som leder till yrkesexamen inom vård och omsorg. Syftet har varit att dels främja fortsatt utveckling, dels ge underlag för omprövning av examensrätten. Det har inneburit en prövning av det som allmänt kallas högskolemässighet, inkluderande yrkesrelevans.

Högskolemässighet

För att utbildningarna ska nå en högskolemässig nivå krävs att de uppfyller kraven i högskolelag och förordning, inklusive målen för respektive yrkesexamen. Mål för grundläggande högskoleutbildning är att utbildningen ska utveckla följande kompetenser, det vi kallar ett vetenskapligt förhållningssätt:

Den grundläggande högskoleutbildningen skall, utöver kunskaper och färdigheter, ge studenterna förmåga till självständig och kritisk bedömning, förmåga att självständigt lösa problem samt förmåga att följa kunskapsutvecklingen, allt inom det område utbildningen avser. Utbildningen bör också utveckla studenternas förmåga till informationsutbyte på vetenskaplig nivå (Högskolelagen 1 kap. 9 §).

Yrkesrelevans – en del av högskolemässigheten

Utöver det allmänna målet för högskoleutbildning anges i högskoleförordningen även särskilda mål för respektive yrkesexamina. Målbekrivningarna återges före bedömningen av respektive program längre fram i kapitlet.

Högskoleutbildning ska enligt högskolelagen vila på vetenskaplig grund samt på beprövad erfarenhet. Alla de utbildningsprogram som ingår i utvärderingen bygger i stor utsträckning på kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som har sin grund i både beprövad erfarenhet och vetenskap.

Även den beprövade erfarenheten måste utsättas för fortlöpande reflektion och omprövning. Utvecklandet av ett vetenskapligt förhållningssätt

bör underlätta reflektion av beprövade erfarenheter samt utveckling och förnyelse av respektive yrkesroll i en föränderlig värld.

Med denna utgångspunkt ligger implicit att prövningen av utbildningens yrkesrelevans är integrerad i prövningen av dess högskolemässighet. I bedömningen av högskolemässighet ingår således om utbildningen ger studenten både ett vetenskapligt förhållningssätt och övrig relevant yrkeskompetens samt hur dessa integreras.

Vi har i vår handledning för experternas arbete hänvisat, ifråga om beskrivning av yrkeskompetens för respektive profession, till målangivelserna för respektive yrkesexamen i högskoleförordningen och till allmänna råd och anvisningar från Socialstyrelsen.

Kvalitetskriterier

Högskolemässighet uttrycks av Högskoleverket i ett antal kvalitetskriterier, vilka tillämpas vid verkets kvalitetsbedömningar. Kriterierna är en tolkning av de krav som enligt högskolelag och -förordning ställs på en högskoleutbildning. Kriterierna har formulerats av verket i samarbete med företrädare för universitet och högskolor. Vilken tonvikt som läggs på de olika kriterierna beror på vilken utbildning som ska granskas. Kriterierna kan inte betraktas isolerat var för sig. Utbildningarnas kvalitativa nivå avgörs sammantaget av alla kriterier i ett inbördes samspel.

Vi beskriver nedan de kriterier som använts vid utvärderingen. Särskild tonvikt har vi lagt vid de fyra förstnämnda kriterierna då dessa kan anses grundläggande. Kriterierna uttrycker de minimikrav som ställts för att utbildningarna ska anses nå en högskolemässig nivå.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Högskolans utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Verksamheten ska vidare bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Hög kvalitet förutsätter därför att utbildningen bärs upp av lärare med vetenskaplig skolning inom relevanta ämnesområden och att lärarna har god pedagogisk förmåga.

Lärarna ska också ha förutsättningar att upprätthålla och vidareutveckla sin vetenskapliga och pedagogiska kompetens.

Forskningsaktivitet och forskningsanknytning

Enligt högskolelagen ska högskolans verksamhet bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Det innebär att

forskningens metoder och resultat genomgående bör återspeglas i utbildningen på ett sätt så att studenterna utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt.

Härav följer att det ska bedrivas forskning inom ämnesområdet med en sådan volym att en kreativ forskningsmiljö kan upprätthållas och att det finns en nära anknytning mellan grundutbildning och forskning.

Utbildningens innehåll och organisation

Utbildningen ska svara mot det aktuella kunskaps- och forskningsläget. Alltifrån formerna för utbildningsplanering och undervisning, avvägningen mellan olika ämnesområden och examinationsformer till relationen mellan teoretiska och kliniska/praktiska moment bedöms.

Avgörande för hur god yrkesrelevans ska nås är som regel hur teoretisk och klinisk/praktisk kunskap integreras. En viktig aspekt är hur samspelen fungerar mellan lärosätet och de organisationer där delar av de kliniska/praktiska momenten genomförs.

Utbildningens djup och bredd

Utbildningen ska ge såväl ämnesdjup som ämnesbredd i både teori och tillämpning. Med djup avses att det bör finnas en progression i utbildningen. Utbildningen bör även ha viss bredd för att öka studenternas förmåga till kritisk bedömning och till nya perspektiv på de område som utbildningen inriktas mot.

De yrkesexamina som har utvärderats kräver dock inte att kraven för kandidatexamen ska uppnås inom utbildningsprogrammet; därför har inte fördjupningsnivån i något huvudämne granskats explicit. Progressionen kan stärkas av att det finns ett bärande ämne som utgör utbildningens kärna, vilket ofta även stärker utbildningens yrkesrelevans.

Övergångsmöjligheter till fördjupningsstudier

Det är viktigt att studenterna inte hamnar i en "återvändsgränd" efter avslutad yrkesexamen, utan ges reella möjligheter att antas till fortsatta studier på såväl kandidat- och magisternivå som på forskarutbildningsnivå. Högskolor som saknar egen utbildning på dessa nivåer bör genom samverkan med andra lärosäten försäkra sig om att studenterna blir behöriga att antas till fördjupningsstudier.

Utvärdering och kvalitetsutveckling

Varje lärosäte har ansvar för att säkra och utveckla kvaliteten i sin verksamhet. Det ska finnas program för kvalitetsutveckling. Med stöd av bland

annat utvärderingar bör man kunna konstatera om detta program fått genomslag i utbildningen.

Studentmedverkan

Studenterna ska ha reella möjligheter att aktivt medverka i utvecklingsarbetet på alla nivåer i planering, genomförande och utvärdering av utbildningen. Detta förutsätter bland annat möjligheter för studenterna att aktivt engagera sig i studentfackligt arbete.

Jämställdhet

För att utbildningen ska kännetecknas av god kvalitet bör jämställdhet ingå bland kriterierna såväl ifråga om lärar- och studentrekrytering som utbildningsinnehåll och forskningsinriktning.

Internationalisering

Ett internationellt perspektiv i utbildningen är en viktig kvalitetsaspekt. Det kan särskilt ta sig uttryck i utbyte av lärare och studenter med andra länder och i valet av kurslitteratur. Ett internationellt perspektiv berikar och breddar högskolans utbildning och är en självklarhet i en kreativ högskolemiljö. För yrkesrelevansen i de bedömda utbildningarna är det särskilt viktigt att studenterna får förståelse för det mångkulturella samhället och vilka krav det ställer på vård och omsorg.

Bibliotek – och informationsförsörjning

En förutsättning för en högskolemässig utbildning är att det finns god tillgång till vetenskaplig litteratur av skilda slag. Tillgång till goda IT-baserade sökmöjligheter i databaser är också en nödvändighet.

Lokaler och utrustning

En god materiell miljö är en förutsättning för en väl fungerande högskola. Här kan särskilt nämnas tillgång till studieplatser liksom till datorer. För flertalet av de bedömda utbildningarna är ändamålsenliga lokaler med adekvat utrustning avgörande för god kvalitet. God tillgång till grupp-arbetsrum och andra mötesplatser stimulerar kommunikationen och umgänget dels studenter emellan, dels mellan studenter och lärare, vilket bidrar till utveckling av en kritisk och kreativ miljö.

Kritisk och kreativ miljö

En kritisk och kreativ miljö innefattar, förutom ovan angivna kriterier, även

om utbildningen har ett väl fungerande nätverk av kontakter med närliggande utbildningar, angränsande ämnen och ämnesområden såväl lokalt som nationellt och internationellt.

Bedömning av utbildningsprogrammen

Experterna har för varje enskilt program skrivit ett yttrande där de dokumenterat sina analyser och slutsatser med utgångspunkt i kvalitetskriterierna.

Ledningsgruppens bedömningar grundas på analyser som genomförts med utgångspunkt i experternas yttranden, den dokumentation som inhämtats från lärosätena samt egna observationer vid platsbesöken och i andra sammanhang.

För att ge underlag för omprövning av examensrätten har vi funnit det följdriktigt att vid redovisningen endast ange om programmet bedöms som högskolemässigt eller ej. Detta uttrycks enligt följande:

Ja betyder att utbildningen uppfyller kvalitetskriterierna och därmed bedöms som högskolemässig. Några ytterligare kommentarer har därför inte gjorts.

Ja med kommentar betyder att utbildningen bedöms som högskolemässig. Dock behöver vissa svagheter åtgärdas, vilket kommenteras. En förenklad uppföljning av de utvecklingsbehov som påpekas bör göras om ett par år.

Nej betyder att utbildningen bedöms ligga på en icke högskolemässig nivå, då brister har konstaterats beträffande flera viktiga kvalitetskriterier. De främsta utvecklingsbehoven för att utvecklas till en högskolemässig utbildning kommenteras.

Kommentarerna i resultatredovisningen nedan – till såväl ja som nej – beskriver utvecklingsbehov relaterat till kvalitetskriterierna. Medan det för program som fått ett ja handlar om att utveckla och säkra högskolemässigheten *ytterligare*, handlar det för program som fått ett nej om att *nå* en högskolemässig nivå.

All högskoleutbildning måste självklart arbeta med ständig förbättring och förnyelse för att hålla god kvalitet. För att främja den fortsatta utvecklingen kan experternas yttranden vara en värdefull hjälp för lärosätena, såväl för de program som bedöms som klart högskolemässiga, som

för dem som bedöms som icke högskolemässiga. Yttrandena för respektive lärosäte kommer därför att skickas till berörda rektorer.

Nedan redovisas bedömningarna programvis, med lärosätena i bokstavsordning.

Arbetsterapeutexamen

”Omfattning

Arbetsterapeutexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla arbetsterapeutexamen skall studenten ha

- förvärvat sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att kunna arbeta självständigt som arbetsterapeut,
- förvärvat kunskaper och färdigheter i arbetsterapeutiska behandlingsmetoder och kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet,
- utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående,
- förvärvat kännedom om förhållanden i samhället som påverkar människors hälsa samt kunna initiera och delta i hälsobefrämjande och förebyggande arbete.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	
Hälsö högskolan i Jönköping	Ja	
Karolinska institutet	Ja	
Linköpings universitet	Ja	
Lunds universitet	Ja	
Umeå universitet	Ja	
Vårdhögskolan i Boden, numera Luleå tekniska universitet	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver förstärkas med en disputerad lärare i arbetsterapi som kontinuerligt knyts till programmet. Ämnet arbetsterapi behöver förtydligas och fördjupas. Vidare behöver forskningsanknytningen stärkas och utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att integrationen mellan teori och klinik samt studenternas vetenskapliga förhållningssätt stärks.
Örebro universitet	Ja	

Audionomexamen

”Omfattning

Audionomexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att få audionomexamen skall studenterna ha

- de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som audionom,
- de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna genomföra och tolka hörselutredningar, bedöma behov av och förutsättningar för habilitering och rehabilitering samt kunna planera, genomföra och utvärdera habiliterings- och rehabiliteringsprogram,
- kunskaper om vilka faktorer som kan påverka hörselhälsan samt kännedom om och förmåga att informera om de möjligheter till förebyggande åtgärder som finns i avsikt att förhindra uppkomst av hörselskador,
- insikt i yrkesrollen som förbereder för lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,
- god självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, ha förmåga att värna om patienter och deras närstående.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	
Karolinska institutet	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas så att studenternas vetenskapliga förhållningssätt stärks, till exempel genom ökad integration med övriga lärosätet och ökad forskningsanknytning .
Lunds universitet	Ja	
Örebro universitet	Ja	

Barnmorskeexamen

”Omfattning

Barnmorskeexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 60 poäng. Därtill ställs krav på avlagd sjuksköterskeexamen samt av Socialstyrelsen utfärdad legitimation.

Mål utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla barnmorskeexamen skall studenten ha

- förvärvat sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna arbeta som barnmorska,
- utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående,
- förvärvat kännedom om förhållanden i samhället som påverkar kvinnors och mäns hälsa samt kunna initiera och delta i hälsobefrämjande och förebyggande arbete.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver höjas med fler forskarutbildade lärare samt innehåll och organisation utvecklas, främst genom pedagogisk utveckling och ökad integration med övriga lärosätet.
Högskolan i Borås	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stärkas genom att forskarutbildade lärare knyts kontinuerligt till utbildningen.
Högskolan Dalarna	Nej	För att nå högskolemässighet behöver utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att förutsättningarna att ge studenterna ett vetenskapligt förhållningssätt ökar. Vidare behöver lärarkompetensen höjas genom att forskarutbildade lärare kontinuerligt involveras i utbildningen och även stärker forskningsanknytningen .
Högskolan i Kalmar	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stärkas samt innehåll och organisation bedömas på nytt när de nya planerade kursplanerna är framtagna.

forts. barnmorskeexamen

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Högskolan i Skövde	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stärkas genom att forskarutbildade lärare knyts kontinuerligt till utbildningen.
Karolinska institutet	Ja	
Lunds universitet	Ja	
Mitthögskolan	Nej	För att nå högskolemässighet behöver utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att förutsättningarna att ge studenterna ett vetenskapligt förhållnings-sätt ökar. Vidare behöver forskningsan-knytningen stärkas samt lärarkompe-tensen höjas genom att forskarutbildade lärare kontinuerligt involveras i utbildningen.
Mälardalens högskola	Ja	

Biomedicinsk analytikerexamen

”Omfattning

Biomedicinsk analytikerexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att få biomedicinsk analytikerexamen skall studenten ha:

- de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som biomedicinsk analytiker,
- förmåga att självständigt planera och genomföra analyser och undersökningar, kunna samla in, bearbeta och bedöma resultat; uppmärksamma och hantera avvikelser; etablera och förbättra biomedicinska laboratoriemetodiker samt ha goda kunskaper om kvalitetssäkring,
- insikt i yrkesrollen som förbereder för lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,
- god självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, ha förmåga att värna om patienter och patientprov.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas för att stärka forskningsanknytning och studenternas vetenskapliga förhållningssätt.
Hälsö högskolan i Jönköping	Ja	
Karlstads universitet	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stärkas med fler forskarutbildade inom biomedicinsk laboratorievetenskap samt fler lärare med klinisk anknytning. Vidare behöver ämnet biomedicinsk laboratorievetenskap förtydligas.
Karolinska institutet	Ja	
Lunds universitet	Ja	Utbildningen är ny varför endast förutsättningarna har kunnat bedömas, Förutsättningarna bedöms dock som goda. Uppföljning bör ske om tre år.

forts. biomedicinsk analytikerexamen

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Mitthögskolan	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stärkas genom kontinuitet av forskarutbildade lärare samt lärare med klinisk anknytning. Vidare behöver forskningsanknytningen ökas ytterligare.
Umeå universitet	Ja	
Uppsala universitet	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas för att stärka studenternas vetenskapliga förhållningssätt. Vidare behöver ämnet biomedicinsk laboratorievetenskap förtydligas.
Örebro universitet	Ja	

Ortopedingenjörsexamen

”Omfattning

Ortopedingenjörsexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla ortopedingenjörsexamen skall studenten ha:

- de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som ortopedingenjör,
- de kunskaper och färdigheter som krävs för att tekniskt utforma hjälpmedel för individen och verka som teknisk specialist inom hela rehabiliteringsområdet samt ha förmåga att medverka i hälsofrämjande och förebyggande arbete,
- insikt i yrkesrollen som förbereder för lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,
- god självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, ha förmåga att värna om patienter och deras närstående.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Hälsohögskolan i Jönköping	Ja	

Sjukgymnastexamen

”Omfattning

Sjukgymnastexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla sjukgymnastexamen skall studenten ha:

- förvärvat sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att kunna arbeta självständigt som sjukgymnast,
- tillägnat sig kunskaper och färdigheter i sjukgymnastiska behandlingsmetoder och kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet,
- utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående,
- förvärvat kännedom om förhållanden i samhället som påverkar människors hälsa samt kunna initiera och delta i hälsobefrämjande och förebyggande arbete.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	
Karolinska institutet	Ja	
Linköping universitet	Ja	
Lunds universitet	Ja	
Umeå universitet	Ja	
Uppsala universitet	Ja	
Vårdhögskolan i Boden, numera Luleå tekniska universitet	Ja	

Sjuksköterskeexamen

”Omfattning

Sjuksköterskeexamen erhålls efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla sjuksköterskeexamen skall studenten ha:

- förvärvat sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna arbeta som sjuksköterska inom allmän hälso- och sjukvård,
- tillägnat sig kunskaper i allmän och specifik omvårdnad,
- utvecklat sin självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående,
- förvärvat kännedom om förhållanden i samhället som påverkar kvinnors och mäns hälsa samt kunna initiera och delta i hälsobefrämjande och förebyggande arbete,
- tillägnat sig kunskaper i sjukvårdens ekonomi och organisation vilka är av betydelse för hälso- och sjukvården,
- tillägnat sig kunskaper i planering, ledning och samordning av vårdarbetet samt utvecklat en yrkesfunktion som förbereder för lagarbete och samverkan mellan samtliga personalgrupper,
- förvärvat förmåga att undervisa patienter och deras närstående samt att handleda vårdpersonal.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Ersta Sköndal Högskola	Ja	
Göteborgs universitet	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas, bl.a. genom att de forskarutbildade lärarna kontinuerligt medverkar i utbildningen i större utsträckning och integrering sker med övriga lärosätet. Vidare behöver forskningsanknytningen stärkas och ämnet omvårdnad förtydligas.
Hälsohögskolan i Jönköping	Ja	

forts. sjuksköterskeexamen

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Hälsö högskolan Väst i Vänersborg	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver säkras genom kontinuerlig medverkan av forskarutbildade lärare i ämnet omvårdnad. Vidare behöver ämnet omvårdnad förtydligas.
Högskolan i Borås	Ja	
Högskolan Dalarna	Ja	Utbildningen behöver förtydliga ämnet omvårdnad.
Högskolan i Gävle	Ja	
Högskolan i Halmstad	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas så att likvärdiga studievillkor garanteras studerande på de olika orterna.
Högskolan i Kalmar	Ja	Utbildningens forskningsanknytning behöver förbättras och ämnet omvårdnad förtydligas.
Högskolan i Karlskrona/Ronneby	Ja	Utbildningen behöver förtydliga ämnet omvårdnad och ge det större utrymme i utbildningen.
Högskolan Kristianstad	Ja	
Högskolan i Skövde	Ja	Utbildningens lärarkompetens i ämnet omvårdnad behöver utvecklas och stabiliseras.
Karlstads universitet	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas så att studenternas vetenskapliga förhållningssätt stärks. Framför allt behöver kopplingen mellan kliniska och teoretiska moment förbättras. Även möjligheterna till studentinflytande bör ses över.
Karolinska institutet	Nej	För att nå högskolemässighet måste utbildningens innehåll och organisation utvecklas för att öka förutsättningarna att ge studenterna ett vetenskapligt förhållningssätt. Framför allt behöver utbildningen integreras med övriga lärosätet och utbildningens samordning bli bättre. Även höjd lärarkompetens i form av forskarutbildade i ämnet omvårdnad, förtydligande av ämnet omvårdnad, stärkt forskningsanknytning och ökat studentinflytande är viktiga utvecklingsbehov.

forts. sjuksköterskeexamen

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Linköpings universitet	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas för att garantera likvärdiga studievillkor på båda studieorterna.
Lunds universitet	Ja	
Mitthögskolan	Ja	Utbildningens innehåll och organisation behöver utvecklas, främst samordning och samverkan mellan de tre studieorterna för att garantera de studerande likvärdiga studievillkor. Vidare behöver lärarkompetensen i form av forskarutbildade i ämnet omvårdnad förstärkas samt forskningsanknytningen förbättras.
Mälardalens högskola	Ja	
Röda Korsets Högskola	Ja	
Sophiahemmets sjuksköterskeskola	Ja	
Umeå universitet	Ja	
Uppsala universitet	Ja	Utbildningens lärarkompetens i ämnet omvårdnad behöver höjas samt ämnet omvårdnad förtydligas.
Vårdhögskolan i Boden, numera Luleå tekniska universitet	Ja	
Växjö universitet	Nej	För att nå högskolemässighet måste utbildningens innehåll och organisation utvecklas. Bland annat behöver utbildningen integreras med övriga lärosätet och utbildningens ledningsfunktioner förbättras. Även höjd lärarkompetens i form av forskarutbildade i ämnet omvårdnad, förtydligande av ämnet omvårdnad samt stärkt forskningsanknytning är viktiga utvecklingsbehov som kan främja studenternas vetenskapliga förhållningssätt.
Örebro universitet	Ja	

Social omsorgsexamen

”Social omsorgsexamen kan utfärdas för inriktning mot äldre, funktionshindrade och utvecklingsstörda eller mot socialpedagogiskt behandlingsarbete.

Omfattning

Social omsorgsexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om minst 100 poäng.

I examensbeviset skall anges vilken inriktning utbildningen avser.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla social omsorgsexamen skall studenten ha:

- förvärvat de kunskaper och färdigheter, den personliga utveckling och den empatiska förmåga samt det kritiska tänkande som krävs för det sociala omsorgsarbetet,
- tillägnat sig kunskaper och färdigheter för att kunna bedriva, leda och utveckla social omsorgsverksamhet, grundad på en förståelse av samspillet mellan individers och grupper sociala situation, fysiska och psykiska hälsa i förhållande till samhälleliga och andra bakomliggande faktorer,
- förvärvat kännedom om sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar kvinnors och mäns livsbetingelser.

Härutöver gäller de mål respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	
Hälsö högskolan Väst i Vänersborg	Ja	
Högskolan Dalarna	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stärkas med fler forskarutbildade lärare i social omsorg. Programmets innehåll och organisation behöver utvecklas, bland annat genom ökad integrering med övriga lärosätet.
Högskolan i Gävle	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stabiliseras, huvudämnet förtydligas samt innehåll och organisation utvecklas så att distansgrupperna garanteras jämförbara pedagogiska villkor.

forts. social omsorgsexamen

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Högskolan i Kalmar	Ja	Med hänsyn till att nya förutsättningar gäller för utbildningen bör den följas upp om ett år, framför allt för att garantera att lärarkompetensen bibehålls och att kontinuitet upprätts.
Högskolan Kristianstad	Ja	
Karlstads universitet	Ja	
Linköpings universitet	Ja	
Mithögskolan	Ja	
Mälardalens högskola	Nej	För att uppnå högskolemässighet behöver utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att studenternas vetenskapliga förhållningssätt stärks. Utbildningens integrering med övriga lärosätet samt ansvar för organisations- och personalfrågor anses särskilt viktigt. Vidare behöver lärarkompetensen i ämnet social omsorg öka vad avser både magister- och forskarutbildade samt ämnet social omsorg förtydligas och studenternas övergångsmöjligheter till fördjupningsstudier garanteras.
Vårdhögskolan i Boden, numera Luleå tekniska universitet	Ja	
Växjö universitet	Ja	Kontinuiteten i utbildningens lärarkompetens , vad avser forskarutbildade, behöver säkras.
Örebro universitet	Nej	För att nå högskolemässighet och stärka studenternas vetenskapliga förhållningssätt behöver utbildningens organisation utvecklas, genom integrering med andra relevanta utbildningar vid lärosätet. Vidare behöver ämnena social omsorg och socialpedagogik förtydligas och fördjupas samt övergångsmöjligheter till fördjupningsstudier garanteras.

Tandhygienistexamen

”Omfattning

Tandhygienistexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 80 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla tandhygienistexamen skall studenten ha:

- förvärvat de kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna arbeta som tandhygienist,
- förvärvat kunskaper om munhålets betydelse för det allmänna välbefinnandet och allmäntillståndets inverkan på munhälsan,
- tillägnat sig förmågan att svara för regelbundna undersökningar av munstatus samt att analysera, utreda och dokumentera behov av munhälsovårdande insatser och utvärdera insatta åtgärder,
- utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående.

Härutöver gäller de mål respektive högskola bestämmer.”

(Högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning)

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Göteborgs universitet	Ja	
Hälsö högskolan i Jönköping	Nej	För att nå högskolemässighet måste utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att studenternas vetenskapliga förhållningssätt ökar. Lärarkompetensen behöver höjas vad avser forskarutbildade lärare samt ämnet munhälsovård förtydligas.
Högskolan Dalarna	Nej	För att nå högskolemässighet måste utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att studenternas förutsättningar att få ett vetenskapligt förhållningssätt ökar. Vidare behöver lärarkompetensen höjas med fler forskarutbildade, forskningsanknytningen öka samt utbildningen integreras med övriga lärosätet.
Högskolan Kristianstad	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stabiliseras och kompetensutvecklingen av tandhygienistlärarna fortskrida samt studentinflytandet stärkas.

forts. tandhygienistexamen

Universitet/ högskola	Högskole- mässig	Kommentar
Karlstads universitet	Ja	Utbildningens lärarkompetens , avseende forskarutbildade lärare, samt forskningsanknytning behöver utvecklas och säkras.
Karolinska institutet	Ja	
Umeå universitet	Ja	Utbildningens lärarkompetens behöver stabiliseras och kompetensutvecklingen av tandhygienistlärarna fortskrida. Vidare behöver ämnet munhälsovetenskap förtydligas.
Örebro universitet	Nej	För att nå högskolemässighet måste utbildningens innehåll och organisation utvecklas så att studenternas förutsättningar att få ett vetenskapligt förhållningssätt ökar. Vidare behöver lärarkompetensen höjas med fler forskarutbildade, forskningsanknytningen öka samt utbildningen integreras med övriga lärosätet.

Utvecklingen

– nya förutsättningar och villkor

I såväl utvärderingen 1996 som efterföljande utredning 1997 påtalades problem till följd av

- att lärarnas vetenskapliga kompetens ännu ej nått tillfredsställande nivå,
- att sambanden mellan den teoretiska och kliniska/praktiska utbildningen ännu inte utvecklats på ett tillfredsställande sätt samt av
- att utbildningarna inte var införlivade i eller systematiskt samverkade med en bredare högskolemiljö.

Det har dock skett väsentliga och positiva förändringar i dessa hänseenden sedan den föregående utvärderingen. Vi har därför funnit det relevantt att i ett övergripande perspektiv söka ge en belysning av dem. Detta görs med utgångspunkt i den dokumentation som vi inhämtat från lärosätena och deras svar på de frågor vi ställt om dels utvecklingen av den kliniska/praktiska utbildningen, dels integreringen i statlig högskola samt med utgångspunkt i våra iakttagelser under platsbesöken. Vad gäller utvecklingen av lärarkompetensen har vi därutöver hämtat information ur dels den föregående utvärderingen, dels *God vård på lika villkor – om statens styrning av hälso- och sjukvården*, SOU 1999:66.

Lärarkompetens

Till de viktigaste kriterierna vid en kvalitetsbedömning av högskoleutbildning hör den lärarkompetens som finns att tillgå för utbildning och handledning, teoretisk såväl som praktisk och pedagogisk. I samband med utredningen 1997 angav Högskoleverket som riktlinje för utvecklingen att högskolorna inom tio år skulle öka andelen disputerade lärare inom utbildningarna för vård och omsorg till 30 procent av lärarkåren.

Som ett resultat av utvecklingen under den senaste treårsperioden kan konstateras att högskolorna nu närmar sig detta mål.

Generellt sett ligger lärarkompetensen inom utbildningarna nu på en betydligt högre nivå än när den föregående utvärderingen gjordes.

Lsåret 1994/95 var det stora flertalet lärare inom programmen för yrkesexamina vårdlärare med en grundläggande utbildning om 60 poäng, varav 40 poäng i praktisk pedagogik. Andelen tillsvidareanställda, disputerade lärare inom högskoleutbildningarna för vård och omsorg uppgick till i genomsnitt 10 procent. Den akademiska kompetensen skilde sig dock stort mellan högskolorna men också mellan de olika utbildningsprogrammen. Trots att skillnaderna i dessa avseenden består har kompetensnivån totalt sett höjts avsevärt.

Betydande kompetenshöjning bland vårdlärarna

Inom lärarkåren har vårdlärarna i stor omfattning utnyttjat möjligheterna till kompetenshöjning.

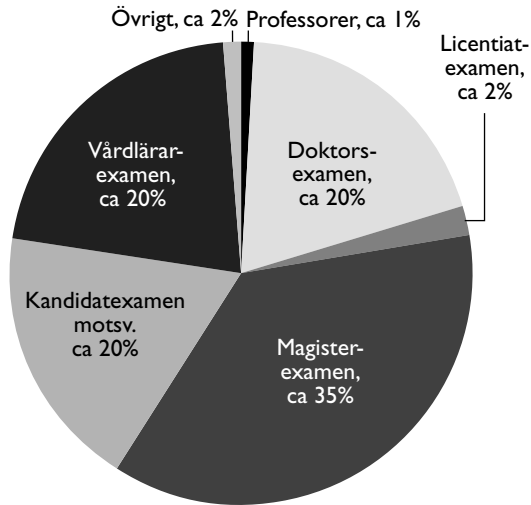
Drygt 35 procent av lärarna har nu avlagt magisterexamen i ett ämne som karakteriserar respektive utbildningsprogram. Därutöver har nära 20 procent av vårdlärarna avlagt kandidatexamen. Ett fåtal lärare hade låsåret 1994/95 avlagt kandidat- eller magisterexamen.

Andelen disputerade lärare har nära dubblats

Att den grundläggande lärarkompetensen kunnat utvecklas så snabbt beror i sin tur på att antalet disputerade lärare under de senaste åren nära nog har dubblats. Av den fasta lärarkår som nu medverkar i utbildningarna utgör andelen disputerade lärare inom de aktuella ämnesområdena således nära 20 procent. Ytterligare runt två procent har avlagt en licentiatexamen. Knappt en procent av lärarkåren är professorer.

I och med denna utveckling har nya huvudämnen med utgångspunkt i de professionella utbildningarna också kunnat etableras i högskolan. Mer naturliga vägar till fördjupade studier har därigenom öppnats både för lärare och studenter.

Figur 1. Högsta kompetens för lärare i vård- och omsorgsutbildningar, 1999

Lärarkompetens i integrerade utbildningar

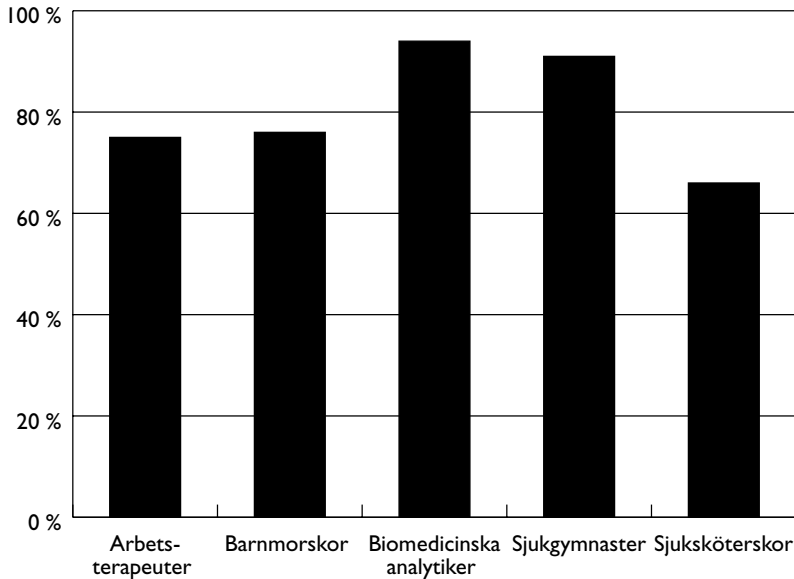
Beroende på hur långt utbildningarna hunnit integreras i statlig högskola rekryteras dessutom lärare med adekvat ämneskompetens från högskolan i övrigt. Vissa utbildningsprogram har dock på ett mer naturligt sätt än andra kunnat anknytas till eller helt införlivas i etablerade verksamheter i den statliga högskolan. I dessa fall har uppgifterna om i vilken utsträckning olika lärarkategorier medverkar i utbildningarna ibland varit svåra att tolka.

Tillväxt i lärarkompetensen

När den föregående utvärderingen genomfördes hade 256 personer inom yrkeskategorierna arbetsterapeuter, barnmorskor, biomedicinska analytiker, sjukgymnaster och sjuksköterskor disputerat. År 1998 hade inte mindre än 411 personer med bakgrund inom något av dessa fem yrken disputerat.

Majoriteten av de disputerade, 80 procent, har lagt fram sin avhandling vid medicinsk fakultet och 17 procent inom samhällsvetenskaplig fakultet. Fördelningen skiljer sig dock mellan olika yrkeskategorier. Den andel som disputerat vid medicinsk fakultet under perioden 1975–1998 fördelar sig på de fem yrkesgrupperna enligt följande:

Figur 2. Andel disputerade vid medicinsk fakultet inom respektive yrkesgrupp

Härutöver har två högskolelärare med yrkesbakgrund som ortopedingenjör respektive tandhygienist disputerat.

Det är troligt att antalet forskarutbildade lärare kommer att öka ännu snabbare i framtiden. Enligt uppgifter som Vårdalstiftelsen samlat in från universiteten under höstterminen 1998 var cirka 680 personer med vårdutbildning som grund registrerade för forskarutbildning. Av dessa var 90 procent registrerade vid medicinsk fakultet och knappt 10 procent vid samhällsvetenskaplig fakultet.

Eftersom en stor andel av dem som disputerat också är lärare i högskolan kommer lärarkompetensen inom utbildningsprogrammen för de olika vårdyrkena sannolikt att utvecklas positivt även i framtiden.

De sociala omsorgsprogrammen har utvecklats i riktning mot en starkare integrering i den statliga högskolans utbildningar, företrädesvis inom socionomprogram eller utbildningsprogram med stark sociologisk inriktning. Utbildningarna i Stockholm och Umeå har fått ökade förutsättningar för forskningsanknytning genom professurer i socialt arbete respektive socialt arbete med inriktning mot social omsorg. Även i Göteborg är en professur på området under tillsättning.

Integreringen i den statliga högskolan har, liksom för vårdutbildningarna, varit vitaliserande för de sociala omsorgsutbildningarna. Satsningarna på kompetensutveckling av lärarna inom de sociala omsorgsprogrammen

har däremot kommit igång senare än i andra jämförbara yrkesutbildningar och de har ännu inte avsatt sig i mer än enstaka om än påtagliga förbättringar. Behovet av lärare med magister-, doktors- och docentkompetens inom de sociala omsorgsutbildningarna överskrider därför alltså radikalt tillgången på sådana med åtföljande stora behov av kompetensutveckling.

Kliniska lärartjänster

Antalet kliniska lärartjänster eller tjänster där klinisk tjänstgöring och tjänstgöring som lärare kombineras är sett i ett totalt perspektiv alltså relativt begränsat. Ambitionerna att inrätta sådana tjänster konstaterades redan i samband med utredningen 1997 men endast ett fåtal sådana tjänster hade då tillsatts. Nu finns kombinationstjänster framför allt inom sjuksköterskeutbildningen. Utvecklingen förefaller dock här inte ha gått så snabbt som förväntats. Antalet kombinationstjänster, kliniska lektorat och kliniska adjunktstjänster, uppskattas med utgångspunkt i redovisningarna från lärosätena till knappt ett femtiotal.

Klinisk/praktisk utbildning

Vår utvärdering avser utbildningar i högskolan som leder till yrkesexamina. En högskolemässig yrkesutbildning innefattar i ett sammanhållet perspektiv en integration av teoretisk och klinisk/praktisk utbildning och träning för såväl dagens som morgondagens yrkeskrav. Med det som utgångspunkt har vi i vår bedömning av de olika utbildningarna sett yrkesrelevans som en integrerad komponent i begreppet högskolemässighet.

I den förra utvärderingen påtalades inom flertalet utbildningar bristande samband mellan teoretiska och praktiska utbildningsmoment. Sedan dess har det vid flertalet utbildningar bedrivits ett intensivt arbete för att utveckla den kliniska/praktiska utbildningen. Nedan belyses det slag av aktiviteter som pågår.

Sammanfattningsvis berör utvecklingsaktiviteterna ifråga om klinisk/praktisk utbildning:

- utbildningens organisation och process,
- lärar- och handledarkompetens,
- klinisk/praktisk utbildningsmiljö.

Utbildningens organisation och process

Svaren på frågorna om utveckling av den kliniska/praktiska utbildningen samt iakttagelser i frågan under platsbesöken speglar – i hög grad – mer

utvecklingsambitioner och utvecklingsplaner än systematiskt och konkret genomförda och utvärderade åtgärder.

Detta indikerar att utvecklingsagendan först under senare tid har innehållit systematiska ansatser och kraftsamlingar för att utveckla den kliniska/praktiska utbildningen.

Nu pågår dock en mängd utvecklingsaktiviteter och projekt inom de skilda utbildningarna ifråga om den kliniska/praktiska utbildningens organisation och process. Dessa berör alltifrån hur målen för och innehållet i den kliniska/praktiska utbildningen uttrycks och operationaliseras på det lokala och individuella planet till hur det pedagogiska arbetet samt examinationen ska organiseras och genomföras för att gynna uppfyllelsen av de mål man satt.

Några särskilda, övergripande mål för utbildningsprogrammen, utöver sådana som följer av examensordningen, har inte utvecklats lokalt. Förekommande profilering av en sjuksköterskeutbildning mot geriatrisk eller öppen vård får följaktligen ringa genomslag i den övergripande målbeskrivningen.

Däremot söker man på de flesta håll att i utbildnings- och kursplaner formulera målen för utbildningen på ett sådant sätt att teori och praktik integreras, eller som det uttrycks i ett av svaren ”införa gemensamma mål för teoretiska och praktiska studier”. Operationalisering av de allmänna målen i utbildningsplan samt av kursers syfte och inriktning till kompetensmål sker i regel först i studiehandledning eller motsvarande dokument. Vid vissa lärosäten utformar studenterna själva individuella inlärningsplaner för varje praktiskt moment. Här anges operativa mål samt strategier för att nå målen. Värdering av måluppfyllelsen sker i samtal mellan student, handledare och lärare.

Frågorna om pedagogisk grundsyn i utbildningen har överlag fått en central plats i utvecklingsdiskussionerna, i syfte att dämpa undervisningsperspektivet till förmån för utveckling av inlärningsperspektivet. Oavsett vilka vägval som i de enskilda fallen görs och kommer att göras i den fortsatta utvecklingen av såväl de teoretiska som kliniska/praktiska momenten kan konstateras att man är på väg från en ”normativ” till en ifrågasättande, reflekterande och inlärningsfrämjande pedagogik.

Vid flera utbildningar planeras eller har inletts arbete som syftar till utveckling av examinationsformerna i de kliniska/praktiska utbildningsmomenten. Ambitionen är att söka nå examinationsformer i vilka prövning sker i ett sammanhang av såväl kognitiv förmåga som kunskaper och färdigheter i ett kliniskt perspektiv.

Lärar- och handledarkompetens

Som tidigare redovisats har sedan den föregående utvärderingen generellt sett en betydande höjning skett av den vetenskapliga kompetensen, främst hos vårdlärarna. Vad gäller social omsorgsutbildning kan det dock vara svårt att mäta detta. I många fall nås kompetenshöjningen för social omsorgsutbildning genom att utbildningarna efter integration i statlig högskola använder sig av den vetenskapliga kompetens som redan finns i relevanta ämnen inom lärosätet.

Även då det gäller att förstärka sambanden mellan teoretisk och klinisk utbildning har väsentlig utveckling av lärarkompetensen skett sedan den föregående utvärderingen. Detta arbete, som självklart förutsätter och bygger på den generella utvecklingen av den vetenskapliga lärarkompetensen, är dock fortfarande på de flesta håll i ett initialt skede. Det innefattar såväl inrättande av nya befattningar inom både lärosäte och i hälso- och sjukvårdsorganisation, som utveckling av kompetensen hos enskilda individer i deras olika roller som lärare eller handledare i klinisk verksamhet.

För exempelvis sjuksköterskeutbildningar har inrättats eller håller på att inrättas kombinationstjänster som klinisk lektor respektive klinisk adjunkt. Innehavare av dessa lärartjänster har en klinisk förankring i den specialitet där de tidigare varit yrkesverksamma.

På motsvarande sätt inrättas på något håll anställning som adjungerad klinisk lektor respektive adjungerad klinisk adjunkt. Innehavare av dessa befattningar förutsätts verka som kvalificerade handledare av studenterna och ha sin huvudsakliga verksamhet i klinisk verksamhet.

Högskola och huvudman för hälso- och sjukvård förutsätts gemensamt täcka kostnaderna för anställningar av detta slag, i relation till i vilken omfattning personen ska arbeta i hälso- och sjukvård respektive i utbildning och forskning.

Det kan sedan föregående utvärdering registreras en ökad medvetenhet och ökade insatser för att systematiskt bedriva utbildning för handledare inom hälso- och sjukvården. Dessutom ökar trycket på att handledare som har fått yrkesutbildning längre tillbaka i tiden även utvecklar sin kompetens ifråga om vetenskapligt förhållningsätt. På något håll pågår diskussion mellan högskola och sjukvårdshuvudman att handledarna på sikt ska ha magisterkompetens.

De omfattande omstruktureringar som pågår inom hälso- och sjukvården samt omsorgen upplevs på många håll skapa problem ifråga om såväl tillgång till platser för klinisk/praktisk utbildning, som tid för adekvata handledarinsatser.

Klinisk/praktisk utbildningsmiljö

Avgörande för utbildningens resultat är den arbetsorganisation och miljö där den studerande genomför sin utbildning samt vilka möjligheter till utveckling och träning som finns. Ambitionen är därför hos i stort sett samtliga vårdutbildningar att i samverkan med hälso- och sjukvården samt omsorg systematiskt organisera den kliniska/praktiska utbildningen så att den ger kunskaper och färdigheter om olika vårdformer samt erfarenheter från olika verksamheter.

För att dels stimulera studenterna att ta eget ansvar för sin utbildning, dels möjliggöra professionell träning i samverkan med andra professioner under den kliniska/praktiska utbildningen har ett antal lärosäten utvecklat eller håller på att utveckla särskilda arbetsenheter i samverkan med hälso- och sjukvården. Vid dessa enheter, som kan ha olika benämningar såsom utbildningsavdelning, kliniskt träningscenter, etc., förutsätts studenterna själva – dock under professionellt ansvariga – svara för verksamheten och dess enskilda arbetsuppgifter. Organiserandet av enheter av detta slag har än så länge sin tyngdpunkt inom slutenvård.

Pågående omstruktureringar av hälso- och sjukvård samt omsorg till följd av och i kombination med förändrade förhållanden ifråga om ekonomi, organisation och huvudmannaskap upplevs – åtminstone övergångsvis – innebära problem även då det gäller att åstadkomma optimala miljömässiga förutsättningar och villkor för den kliniska/praktiska utbildningen.

Reflektioner

Vi har erfarit att det pågår ett intensivt arbete vid de flesta utbildningarna vad gäller att utveckla den kliniska/praktiska utbildningen och dess förutsättningar och villkor. Det råder en stor beredskap bland utbildningsansvariga, lärare, studenter och verksamhetsföreträdare att höja kvaliteten i den kliniska/praktiska utbildningen.

Det gemensamma syftet med utvecklingsarbetet är att nå – som det uttrycks i enkätsvaret från en utbildning – ”en kvalitetsmässigt god överensstämmande syntes mellan teoretisk och praktisk utbildning” samt ”en samsyn mellan utbildning och vård i vad som är kvalitetsmässigt god vård och god utbildning”.

Arbetet berör alla delar av utbildningen från planering, lärar-/handledartillgång till genomförande och examination samt utvärdering.

De mest synliga och sannolikt på sikt mest verkningsfulla utvecklingsåtgärderna är de som går ut på att skapa förutsättningar för utbildningarna.

Det kan ske genom god tillgång till kliniska lärartjänster och utbildade handledare med vetenskapligt förhållningssätt. Även utbildningsmiljöer som möjliggör professionell träning i samverkan med andra yrkesgrupper är en viktig förutsättning. Detta är ett långsiktigt och mödosamt arbete som kräver tid och som måste ske i nära, förtroendefull och konkret samverkan mellan utbildningsansvariga och ansvariga för vård och omsorg.

Integreringen i statlig högskola

Både i den föregående utvärderingen och i den efterföljande utredningen behandlades de problem som följde av de då rådande yttre strukturella betingelserna för verksamheten i form av många och små landstings- eller primärkommunalt drivna utbildningsenheter.

I utredningen framhölls att de statliga högskolorna både ifråga om bredd och volym, lärarkompetens och forskning har en potential för utveckling av utbildningar som en vårdhögskola med liten volym och smalt utbildningsutbud saknar. Högskoleverket rekommenderade därför regeringen att förhandla med samtliga de landsting som önskade att föra över ansvaret för att anordna vårdhögskoleutbildningar till den statliga högskolan.

Vi har i kapitlet *Den institutionella strukturen* redovisat de universitet och högskolor som efter årsskiftet 1999/2000 bedriver utbildning inom vård och omsorg.

För att kunna belysa vissa organisatoriska och administrativa förutsättningar och villkor för utbildningarna efter deras integrering i statlig högskola, alternativt kommande integrering, ställde vi ett antal frågor:

- om utbildningarnas organisatoriska inordning,
- om formerna för utbildningsplanering,
- om studenternas möjligheter att delta i berednings- och beslutsprocesser.

Med utgångspunkt i svaren på frågorna samt iakttagelserna i samband med platsbesöken framträder följande översiktliga bild. Det bör understrykas att vår framställning speglar läget i ett visst och därtill oftast initialt, i några fall endast planerat, utvecklingsskede av integreringsförloppet.

Integreringsmönster och institutionsbildningar

Mönstren för integreringen av utbildningarna inom vård och omsorg i statlig högskoleenhet spänner alltifrån vad som kan kallas endast formell integrering till total sådan.

Med *formell* integrering avses här att den tidigare vårdhögskolan har "lyfts in" som en institution i den mottagande högskolan.

Vid den *totala* integreringen ges utbildningarna samma institutionella förutsättningar som gäller för övriga utbildningar inom det mottagande lärosätet. Detta innebär dels att utbildningarna inordnas i fakultet eller fakulteter – där sådana finns, dels att utbildningarna organiseras i befintliga ämnesinstitutioner då förutsättningar för detta finns eller i nya ämnesinstitutioner, t.ex. för omvårdnad. Det sammanhållande ansvaret för utbildningsprogrammets planering och finansiering knyts till fakultetens planerings- och beslutsorganisation. Denna integreringsmodell är vanligast vid universiteten.

Utöver den endast formella respektive den totala integreringen finns ett antal *mellanvarianter*. Den vanligaste av dessa är den då vårdhögskolestrukturen brutits upp och ersatts med nya institutioner för t.ex. sjuksköterskeutbildning respektive för social omsorgsutbildning.

Ledningsstruktur, planerings- och beslutsformer

De ledningsstrukturer och beslutsformer som kännetecknade vårdhögskoleorganisationen var den lilla enhetens. Vårdhögskolorna styrdes av landstingskommunala, i några fall primärkommunala, politiskt valda utbildningsnämnder. Inför denna "styrelse" svarade en utbildningschef för den övergripande ledningen av landstingens samtliga utbildningsverksamheter. För den dagliga ledningen av verksamheten vid vårdhögskolan svarade en rektor biträdd av en eller flera studierektorer. Föredragande i utbildningsnämnden var som regel dock utbildningschefen, vilket medförde att ingen från den dagliga verksamheten – att vare sig rektor, lärare eller studerande – hade tillgång till det högsta styrande organet.

Dessa förhållanden har förändrats på ett genomgripande sätt genom integreringen.

Medan integreringsmönstren organisatoriskt varierar starkt mellan olika lärosäten överensstämmer lednings- och beslutsstrukturer med dem i universitetens och högskolornas övriga verksamhet. Beslut om utbildningens närmare innehåll och former tas, liksom beslut i frågor rörande institutionens inre angelägenheter inom institutionen. Beslut i mer övergripande frågor, t.ex. ifråga om utbildningens organisation, dimensionering och resurstilldelning, fattas på fakultetsnämnds- (motsv.) respektive universitets-/högskolestyrelse- eller rektorsnivå. I de fall lämpliga strukturer inte funnits inom högskola har nya organ skapats för dessa uppgifter.

Vad gäller de övergripande finansierings- och dimensioneringsfrågorna avseende vård- och omsorgsutbildningarna vill vi här påminna om att dessa tills vidare regleras i avtal mellan staten och respektive landsting.

Studentmedverkan

Studenternas medverkan i den tidigare, i huvudsak politiskt styrda organisationen har i föregående rapporter diskuterats i kritiska ordalag. Vare sig lärare eller studenter hade formellt inflytande på verksamheten.

Lärrar- och studentinflytandet vid de politiskt styrda vårdhögskolorna var begränsat till ett smärre antal frågor. De interna organ som skapades hade endast en rådgivande ställning i frågor om utbildningens innehåll och organisation. Även rektors roll kunde variera kraftigt; vid vissa vårdhögskolor kunde rektor utöva reell påverkan på även viktiga policybeslut, vid andra tilldelades rektor en mera distinkt exekutiv roll.

Det fanns dock i vårdhögskoletraditionen vissa informella besluts- och påverkansfaktorer på gräsrotsnivå, vilkas betydelse inte ska underskattas.

Samlokaliseringen av vårdutbildningarna med andra högskoleutbildningar i en gemensam organisation och ett gemensamt campus betonas i sig som ett väsentligt värde då det gäller studenters möjligheter till medverkan och inflytande. På de orter där även en lokalmässig samordning nåtts, beskrivs de nya möjligheterna – utbud av öppna seminarier och föreläsningar, möjlighet att ta kurser i andra ämnen etc. – i positiva ordalag.

Detsamma gäller sammangåendet mellan studentkårer/-föreningar. Detta medför inte bara studiesociala fördelar, utan även förändrade möjligheter och ökad förmåga att bedriva aktiv utbildningsbevakning och utöva inflytande.

Vad gäller bredd och djup ifråga om inflytandemöjligheterna syns det råda ett positivt samband mellan dessa och graden av såväl organisatorisk som fysisk integrering i berörd statlig högskola.

I detta sammanhang bör även framhållas att studenternas ställning under senare år allmänt sett syns ha förbättrats vid såväl de vårdutbildningar som integrerats i statlig högskola som vid de kvarvarande icke statliga högskolorna för vårdutbildning.

Reflektioner

Såväl svaren på våra frågor om integrering som våra iakttagelser under platsbesöken visar att det finns en stark uppslutning bakom integreringen hos såväl lärare som studenter i de utbildningar som integrerats. Värderingen

är oberoende av det mönster eller den form i vilken integreringen genomförs. Det finns starka gemensamma drag i de omdömen som kommit fram, men även vissa särskiljande.

Gemensamt är att praktiskt taget alla menar att integreringen har en allmänt vitaliserande inverkan på utbildningarna. Till detta bidrar i detta avsnitt belysta förändringar i organisatoriska och administrativa förutsättningar och villkor för verksamheten.

Härtill har framkommit att man på en rad praktiska områden uppfattar att integreringen fått en snabb och direkt betydelse. Detta gäller framför allt i fråga om faktorer som brukar inrymmas i det som kallas infrastrukturella förutsättningar i form av service vad avser informationsförsörjning – t.ex. bibliotek, söksystem, IT-stöd, lokaler, utrustning samt teknisk och administrativ service av olika slag.

De särskiljande dragen rör framför allt frågan om hur ledningsstrukturen för utbildningarna utformats och vilket innehåll som härvid givits olika organ och funktionärer. Även förutsättningar och villkor för lärarnas kompetensutveckling och formerna för studentinflytande skiljer sig åt.

Samtidigt som de allra flesta betonar att man blott befinner sig i inledningen av en period karaktäriserad av stora och genomgripande förändringar, kan hos många registreras en underton av besvikelse över att inte mer hänt i den nya miljön under den tid som stått till buds. Detta ger oss anledning att än en gång understryka att vår framställning speglar läget i ett visst och därtill oftast initialt, i några fall endast planerat, utvecklingsskede av integreringsförloppet.

Slutsatser och reflektioner

Våra bedömningar visar att det sedan den föregående utvärderingen skett ett omfattande och målmedvetet arbete för att utveckla högskolemässighet, inkluderande yrkesrelevans, i utbildningarna för vård och omsorg.

Förändringen innebär inte bara att relativt sett fler utbildningsprogram nått högskolemässighet, utan även att avståndet mellan starka respektive svaga program krympt generellt sett. I sammanhanget har vi även gjort den – i och för sig förklarliga men ändå påtagliga – iakttagelsen att tidigare högskolemässigt goda program nu inte präglas av samma utvecklingskraft som de tidigare icke högskolemässiga programmen.

Av de 84 utbildningsprogram som granskats bedöms 75 som högskolemässiga. Av dem behöver 29 program åtgärda vissa svagheter som påpekas i rapporten. Nio program bedöms som icke högskolemässiga; för dessa påtalas viktiga utvecklingsbehov för att kunna nå en högskolemässig nivå.

I förra utvärderingen bedömdes nära 40 procent av utbildningarna som icke högskolemässiga medan det i denna utvärderingen är knappt 10 procent. Till skillnad mot förra utvärderingen är det inte någon utbildning eller något lärosäte som har fått samtliga program bedömda som icke högskolemässiga.

Sjukgymnastprogrammet är det enda program där samtliga lärosäten bedöms som högskolemässiga, utan kommentarer med krav på åtgärder av svagheter.

För arbetsterapeut-, audionom- och biomedicinsk analytikerprogrammen bedöms samtliga lärosäten som högskolemässiga, dock med kommentarer om ytterligare utvecklingsbehov. Utvecklingsbehoven skiljer sig inte märkbart åt mellan de olika utbildningsprogrammen respektive lärosätena. Relativt genomgående är att de främst behöver stärka lärarkompetensen och forskningsanknytningen.

Flertalet av de program som bedöms som icke högskolemässiga behöver utveckla utbildningens innehåll och organisation för att stärka studenternas vetenskapliga förhållningssätt. Därutöver behöver de höja lärarnas vetenskapliga kompetens och forskningsaktivitet samt stärka anknytningen dels mellan grundutbildning och forskning, dels mellan teoretiska och kliniska/praktiska utbildningsmoment.

Lärosäten med utbildningar på flera orter förefaller få samordningsproblem, vilket i flera fall gör att studievillkoren för studenterna skiljer sig åt mellan orterna.

Av stor betydelse för utbildningarna är hur kompetens- och kompetensutvecklingsfrågorna löses för den kliniska/praktiska delen av utbildningen. Förutom krav på handledarnas kompetens, såväl yrkesverksamma handledare som handledande lärare, kan en lösning vara att inrätta kliniska lärartjänster, s.k. kombinationstjänster.

Utvecklingsinsatserna har, med olika omfattning och olika intensitet vid skilda lärosäten, innefattat

- fortsatt kompetensutveckling av lärare och handledare,
- utveckling av såväl den teoretiska som den kliniska/praktiska utbildningens organisation och processer, inkluderande examinationsformer,
- särskilda insatser för att stärka de praktiska förutsättningarna och villkoren för den kliniska/praktiska utbildningen,
- strukturering ifråga om bredd och djup av särskilt de ämnen som karakteriserar respektive yrkesprogram,
- ökad internationalisering,
- utveckling och implementering av ny pedagogisk grundsyn i utbildningen,
- utveckling av forskning och forskningsmiljöer.

Detta arbete har skett parallellt med förändringar av de administrativa och organisatoriska förutsättningarna och villkoren för verksamheten i samband med integreringen av utbildningarna i statliga universitet och högskolor. Förändringar som inneburit nya institutionella villkor för olika ämnen, nya lednings-, planerings- och beslutsformer för såväl ämnen som program samt ökade möjligheter för lärare, men framförallt för studerande, att utöva inflytande. Betydelsen av och svårigheterna i de möten mellan olika utbildningskulturer som härvid uppstår får ej underskattas. I fråga om de infrastrukturella förutsättningarna upplevs integreringen i flertalet fall ha lett till snabba och påtagliga förbättringar.

Sammanfattningsvis finner vi att det finns en stark grund för fortsatt utveckling och konsolidering av vård- och omsorgsutbildningarna till kvalitativt goda yrkesutbildningar enligt kraven i högskolelag och högskoleförordning.

Bilaga I

Frågor rörande integrationen i den statliga högskolan

Beskriv kortfattat hur utbildningarna inom vård och omsorg integreras/kommer att integreras i högskolan

- Hur har utbildningarna organisatoriskt inordnats i högskolan?
(Hur kommer utbildningarna att inordnas i högskolan?)
- Hur har de administrativa funktionerna för utbildningarna lösts i samband med detta?
(Hur kommer de administrativa funktionerna att lösas?)
- Vilka förändringar har integrationen medfört för utbildningarnas innehåll och organisation/struktur?
(Vilka förändringar tror ni att integrationen kommer att få för utbildningarnas innehåll och organisation/struktur?)
- Hur har integrationen påverkat studenternas studieförhållanden?
(Hur kommer integrationen att påverka studenternas studieförhållanden?)

Beskriv kortfattat hur formerna för utbildningsplanering är/ska bli under de nya förhållandena

- I vilka organ/befattningar ligger det avgörande inflytandet över utbildningarnas innehåll och struktur, finansiering och dimensionering?
(I vilka organ/befattningar kommer det avgörande inflytandet att ligga?)
- I vilka organ/befattningar beslutas om utbildningarnas innehåll och struktur, finansiering och dimensionering?
(I vilka organ/befattningar kommer beslut att tas?)
- Vilka förändringar i formerna för utbildningsplanering har skett/kommer att ske?
- Hur organiseras samverkan med huvudman för vård och omsorg?
(Hur kommer samverkan med huvudman för vård och omsorg att organiseras?)

Beskriv kortfattat formerna/de planerade formerna för studenternas deltagande i organisationens/institutionens berednings- och beslutsprocesser.

- Hur tas studenternas kunskaper och erfarenheter tillvara i utbildningsplanering och utvärdering?
- I vilka planerings-, berednings- och beslutsorgan är studenterna representerade? (I vilka planerings-, berednings- och beslutsorgan kommer studenterna att vara representerade?)

Frågeställningar att belysa rörande klinisk/praktisk utbildning

- Vilka ev. mål (utöver vad som framgår av utbildnings- och kursplaner) har ni för den kliniska/praktiska utbildningen?
- Hur arbetar ni för att utveckla mål, undervisnings- och examinationsformer?
- Ge en kort beskrivning av den kliniska/praktiska utbildningens organisation och sätt att fungera. (Arbets- och undervisningsformer, regler/metoder för bedömning och examination etc.)
- Beskriv relationen mellan klinik/arbetsenhet och institutionen i den kliniska/praktiska utbildningen. Vem ansvarar för vad?Handledarens roll? Kliniklärarens? Vilken ställning har kliniken/arbetsenheten i utvecklingen av den kliniska/praktiska utbildningen?
- Vilken kompetens har handledarna? Vilka möjligheter till/former för kompetensutveckling finns för handledarna?
- Hur fungerar den kliniska/praktiska utbildningen och handledningen ur studenternas perspektiv?

Bilaga 2

Schema för platsbesöken

- 08.00–08.30 Inledande samtal med lärosätets rektor
- 08.30–09.15 Samtal med person/personer som har övergripande ansvar för utbildningarna inom vård och omsorg, dvs. dekanus och ordförande i utbildningsnämnd eller motsvarande.
- 09.30–10.00 Samtal med programansvarig
- 10.00–11.45 Samtal med lärare
- 11.45–13.15 Lunch samt visning av bibliotek och lokaler
- 13.15–15.00 Samtal med studenter
- 15.00–16.00 Experternas överläggningar
- 16.00–16.30 Avslutande samtal med rektor

Högskoleverkets rapportserie

- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
• Bilaga 1: Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
• Bilaga 2: Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1995:1 R
- Grundskollärutbildningen 1995
Högskoleverkets rapportserie 1996:1 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i biodynamisk odling
Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R
- Tillsynsrapport – Avgiftsfri utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R
- Examensrättsprövning – Konstnärlig kandidat- och magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R
- Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Sköndalsinstitutet
Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R
- Kvalitetsarbete vid universitet och högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:6 R
- Vårdutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1994/95
Högskoleverkets rapportserie 1996:8 R
- Forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:9 R
- The National Quality Audit of Higher Education in Sweden
Högskoleverkets rapportserie 1996:10 R
- Avgiftsbelagd utbildning i privat regi – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:11 R
- Kriterier för benämningen universitet – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R
- Kvinnor och män i högskolan. Från gymnasium till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:13 R
- Swedish Universities & University Colleges 1994/95 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1996:14 R
- Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Borås
Högskoleverkets rapportserie 1996:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:17 R
- Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 1996:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlstad
Högskoleverkets rapportserie 1996:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lärarhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1996:21 R
- Högskoleprovet – Genom elva forskares ögon
Högskoleverkets rapportserie 1996:22 R
- Högskola på Gotland
Högskoleverkets rapportserie 1996:23 R
- Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Kalmar, Karlstad, Växjö, Örebro samt Mitthögskolan och Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1994/95 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1996:25 R
- Forslag till meritvärdering vid urval på betyg – Högskoleverkets förslag till meritvärdering av nya och gamla gymnasiebetyg m.m.
Högskoleverkets rapportserie 1996:26 R
- Redovisning vid universitet och högskolor – Rapport till regeringen
Högskoleverkets rapportserie 1996:27 R
- Quality Audit of Uppsala University
Högskoleverkets rapportserie 1996:28 R
- Tillsynsrapport – Förfarande med inaktiva doktorander
Högskoleverkets rapportserie 1996:29 R
- Examensrättsprövning – Prövning av medieutbildningen vid Mediehögskolan i Uppsala
Högskoleverkets rapportserie 1996:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid fem lärosäten
Högskoleverkets rapportserie 1997:1 R
- Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:3 R
- Examensrättsprövning – Lärarutbildning vid högskolorna i Borås och Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:4 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Örebro
Högskoleverkets rapportserie 1997:5 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Dalarna
Högskoleverkets rapportserie 1997:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1997:7 R
- Kvalitet och förändring
Högskoleverkets rapportserie 1997:8 R
- Rekryteringsmål för kvinnliga professorer – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:9 R
- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Södertörns högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:10 R
- Examensrättsprövning – Grundskollärexamen vid Högskolan i Falun/Borlänge, Högskolan i Jönköping och Högskolan i Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:11 R
- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Företagsekonomiska Institutet, Stockholms Musikpedagogiska Institut och Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:12 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby
Högskoleverkets rapportserie 1997:13 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i pedagogiskt drama vid tre folkhögskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:14 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:15 R
- Poänggivande uppdragsutbildning i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:16 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R
- Swedish Universities & University Colleges 1995/96 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1995/96 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Danshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungliga Musikhögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:24 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar
Högskoleverkets rapportserie 1997:25 R
- Kandidat- och magisterexamen vid Kungliga Musikhögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:26 R
- Uppföljning av resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R
- Bilateralt forskningssamarbete med Östeuropa – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:28 R
- Läkarutbildningen i Sverige – hur bra är den?
Bilagor:
• Självvärderingar och extern bedömning
• Vad säger studenterna om läkarutbildningen?
• Vad säger AT-läkare, handledare och examinatorer om läkarutbildningen?
Högskoleverkets rapportserie 1997:29 R
- Apotekarutbildningen vid ytterligare en högskola? – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:31 R
- Gymnasielärexamen vid Högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet och Mitthögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
• Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
• Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:33 R
- Konstnärlig högskoleexamen i konst och design vid fem hantverksskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:34 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Konsthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:35 R
- Examensmål för lärarexamina
Högskoleverkets rapportserie 1997:36 R
- Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Örebro, Idrottshögskolan samt Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:37 R

- Magisterexamensprövning vid elva högskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:38 R
- Examinationen i högskolan – Slutrapport från Högskoleverkets examinationsprojekt
Högskoleverkets rapportserie 1997:39 R
- Tillväxt och växtvärk – Uppföljning av magisterexamensrätt på medelstora högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:40 R
- Kvalitetsarbete – ett sätt att förbättra verksamhetens kvalitet vid universitet och högskolor. Halvtidsrapport för granskningen av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:41 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Tekniska högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:42 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Stockholms universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:43 R
- Kvinnor och män i högskolan – från gymnasium till forskarutbildning 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:44 R
- Magisterexamen söker identitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:45 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Skövde
Högskoleverkets rapportserie 1997:46 R
- Hur står det till med kvaliteten i högskolan?
Högskoleverkets rapportserie 1998:1 R
- De första 20 åren – utvecklingen vid de mindre och medelstora högskolorna sedan 1977
Högskoleverkets rapportserie 1998:2 R
- Quality Audit of Mid-Sweden University College
Högskoleverkets rapportserie 1998:3 R
- Särskilda utbildningsåtgärder – vad blev det av dem? En uppföljningsstudie av vissa särskilda utbildningsåtgärder inom högskolan som finansierats med arbetsmarknadspolitiska medel, enligt regeringens uppdrag.
Högskoleverkets rapportserie 1998:4 R
- "En utmärkt möjlighet att byta karriär"
NT-SVUX-satsningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:5 R
- "Bara jag får chansen att få visa vad jag kan"
Satsningen på aspirantutbildningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Karolinska Institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:7 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Högskoleverkets rapportserie 1998:8 R
- Magister- och kandidatexamen i huvudämnen inom vård och omsorg
Högskoleverkets rapportserie 1998:9 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Konstfack
Högskoleverkets rapportserie 1998:10 R
- Högskola i dynamisk utveckling – fyra högskolors förutsättningar att bli universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:11 R
- Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högskolan? En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R
- Women and men in higher education – from upper secondary to postgraduate training 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1998:13 R
- Diakonivetenskap vid Ersta Skändal högskola – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1998:14 R
- Värdering & erkännande av utländsk högskoleutbildning, principer och metodik
Högskoleverkets rapportserie 1998:15 R
- Utbildning och forskning för strategisk internationalisering. Redovisning av ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid SLU
Högskoleverkets rapportserie 1998:17 R
- Sjöbefälsutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1998:18 R
- Sjöbefälsutbildning vid Comet AB – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1998:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Chalmers tekniska högskola
Högskoleverkets rapportserie 1998:20 R
- Forsatt granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor – Utgångspunkter samt angrepps- och tillvägagångssätt för Högskoleverkets bedömningsarbete
Högskoleverkets rapportserie 1998:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Teaterhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1998:22 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1997
Högskoleverkets rapportserie 1998:23 R
- Swedish Universities & University Colleges 1997 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1998:24 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1997 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1998:25 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Göteborgs universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:26 R
- Vetenskapsområden. Bedömning av tre högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1998:27 R
- Ny yrkesexamen inom hälso- och sjukvård - ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Dramatiska institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:29 R
- Lärarytelse vid högskolorna i Karlskrona/Ronneby, Mälardalen, Kristianstad och Södertörn
Högskoleverkets rapportserie 1998:30 R
- Högskolans lokaler – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:31 R
- Tillgodoräknande av kurs – Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Idrotthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1998:33 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Luleå tekniska universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:34 R
- Ett system för forskningsinformation på Internet (SAFARI) – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:35 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Växjö
Högskoleverkets rapportserie 1998:36 R
- En försvarshögskola på väg mot akademien – En bedömning av hur Försvarshögskolans stabsprogram, chefsprogram och totalförsvarsprogram förhåller sig till likartad utbildning inom högskolan vad avser nivå och kvalitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:37 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:38 R
- Rättssäker examination – en tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:39 R
- Doktorander från länder utanför Norden och Europeiska unionen
Högskoleverkets rapportserie 1998:40 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Handelshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1999:1 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Linköpings universitet
Högskoleverkets rapportserie 1999:2 R
- Magisterexamen söker identitet. Del II
Högskoleverkets rapportserie 1999:3 R
- Dimensionering av lärarutbildning – analys inför samråd 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:4 R
- Högskolornas regler och delegeringssystem - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:5 R
- Högskolans ansvar för studenthållsvården - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:6 R
- Vad hände sedan? Avnämarna av gymnasieskolan och av högskolans grundutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:7 R
- Arkitektutbildningen – Högskoleverkets utredning och utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1999:8 R
- Psykoterapeutexamen – Examensrättsprövning för tio enskilda utbildningsanordnare
Högskoleverkets rapportserie 1999:9 R
- Utlandsstudier – till vilken nytta? En utvärdering av effekter av utlandsstudier
Högskoleverkets rapportserie 1999:10 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:11 R
- Swedish Universities & University Colleges 1998 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1999:12 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1998 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1999:13 R
- Högskolans uppdragsutbildning – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1999:14 R
- Antagning till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:15 R
- Ny inriktning inom magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1999:16 R
- Rätt juristutbildning? Utvärdering av juristutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:1 R
- Forskarskolor – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 2000:2 R
- Journalistutbildningarna i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 2000:3 R
- Högskolestudier och funktionshinder
Högskoleverkets rapportserie 2000:4 R

Rapporter i Högskoleverkets rapportserie speglar Högskoleverkets officiella inställning.

Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R
ISSN 1400-948X
ISRN HSV-R--00/5--SE

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar, tillsyn, internationella frågor och studieinformation. Dessutom ansvarar verket för samordningen av det svenska universitetsdatornätet SUNET.